participation, conservation, empowerment, livelihood security
ASSAM PROJECT ON FOREST & BIODIVERSITY CONSERVATION

afd
AGENCE FRANÇAISE DE DÉVELOPPEMENT

মাজবাম যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি
(জে এফ এম চি)

ডিব্ৰুগড় সংমণ্ডল, ডিব্ৰুগড়

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৭-১৮ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

মাজবাম যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (JFMC)ৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE) আৰু আৰ জি ভি এন (RGVN)]

জুন, ২০১৭

Office of the Divisional Forest Officer
Dibrugarh Division

Divisional Forest Officer
Dibrugarh Division

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সি ফ্ৰেন্সাইজি ডি ডেভেলপমেণ্ট
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাৰ্টী লাইন)
কম্পেল' (COMPELO)	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটিজ
চি এম এল (CML)	ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড)
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
জি আই এছ (GIS)	ভৌগোলিক তথ্য ব্যৱস্থা (জি অ'গ্ৰাফিকেল ইনফৰ্মেন ছিষ্টেম)
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যৌথ বন প্ৰৱন্ধন সমিতি (জইণ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)
কেজি (Kg)	কিলোগ্ৰাম
কে এম (Km)	কিলোমিটাৰ
এম টি (Mt)	মেট্ৰিক টন
এন জি অ' (NGO)	বেচৰকাৰী স্বেচ্ছাসেৱী সংস্থা (নন গৱৰ্ণমেণ্টল অৰ্গেনাইজেচন)
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰষ্টে প্ৰডিউচ)
এন ডব্লিউএফপি (NWFP)	কাঠ ভিন্ন উৎপাদন (নন উড ফৰেষ্ট প্ৰডাক্ট)
পি ডি এছ (PDS)	ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা (পাবলিক ডিষ্ট্ৰিবিউচন ছিষ্টেম)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পাৰ্টিচিপেটৰী ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ জি পি এন (RGVN)	ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি
আৰ এছ (RS)	ভাৰতীয় টকা (ইণ্ডিয়ান ৰুপিজ)
এছ এইচ জি (SHG)	আত্মসহায়ক গোট (ছেলফ হেল্প গ্ৰুপ)
ভিচিডিচি (VCDC)	গাঁও পৰিষদ উন্নয়ন সমিতি (ভিলেজ কাউন্সিল ডেভেলপমেণ্ট কমিটী)

যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি
ডিব্ৰুগড় বন সংমণ্ডল

১০ বছৰৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা	
৩	জীৱিকা বিশ্লেষণ— ৰূপৰেখা আৰু আহিলা	
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
৫	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
৬	পৰিশিষ্ট তালিকা	

ক। ভূমিকা

কম্পেল'ৰ প্ৰকল্প সম্পৰ্কে (ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট, COMPELO) ঃ	অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন্ ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন)ৰ উদ্দেশ্য হৈছে— 'নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশগ্ৰহণেৰে আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সু-সংহত পৰিকল্পনাৰে অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা।' প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।' এই প্ৰকল্পটোলৈ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেন্সী ফ্ৰান্সিজ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্ৰান্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনাকে ধৰি সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন ছ'চাইটী।
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন	বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ। প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰাৰপ্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন), আৰু 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)' চমুকৈ কম্পেল'। প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান... বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।' বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।
মাজবাম জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা	অসমৰ ডিব্ৰুগড় জিলাৰ ডিব্ৰুগড় মহকুমাৰ অধীনস্থ নামডাং সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ উত্তৰ-পূব অংশত অৱস্থিত মাজবাম বনাঞ্চল গাঁও জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই নথিত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। দিহিংমুখ সংৰক্ষিত বনাঞ্চল ডিব্ৰুগড় সংমণ্ডলৰ খোৱাং বন আঞ্চলিকৰ অধীনস্থ নামদাংৰ উপলাট কাৰ্যালয়ৰ এক্তিয়াৰভুক্ত এলেকাত অৱস্থিত। জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ বিৱৰণ পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত উল্লেখ কৰা হ'ল।

	বৰ্তমান ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলা সকলো সদস্যৰ অংশগ্ৰহণেৰে প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ২০১৭ চনৰ এপ্ৰিল মাহত গুৱাহাটীৰ ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউ অব এণ্টাৰপ্ৰেনেয়ৰশ্বিপ (আই আই ই) বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়নৰ ফল হিচাপেই এই নথি প্ৰস্তুত হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশিকাৰ ভিত্তিত আই আই ইৰ দ্বাৰা ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা যুগুতোৱা হৈছে।

২। মাজবাম জে এফ এম চিৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা

অৱস্থিতি	ডিব্ৰুগড় বন সংমণ্ডলৰ খোৱাং আঞ্চলিকৰ অধীনস্থ নামডাং সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ সীমামূৰীয়া এলেকাত অৱস্থিত এখন গাঁৱত বৰ্তমান বসবাস বাস কৰা সম্প্ৰদায়ক সামৰি লৈ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি গঠন কৰা হৈছে। উপৰ্যুক্ত জে এফ এম চি সামৰি লোৱা এলেকা ডিব্ৰুগড় জিলাৰ মৰাণ উন্নয়ন খণ্ডৰ অধীনত পৰে। পৰিশিষ্ট-I ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।
মূল তথ্য	**জে এফ এম চিৰ মূল্য তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ** **তালিকা (ক) ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য** (see table below) **উৎস ঃ** জে এফ এম চি তথ্য আৰু ২০১৭চনৰ ৫ মে'ত অনুষ্ঠিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা। অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য-I ৰ তালিকা-১ত প্ৰদান কৰা হৈছে।

জে এফ এম চিৰ নাম	মাজবাম
বসতিস্থান	-
ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	-
গাঁও পঞ্চায়ত/ভিচিডিচিৰ নাম	তিনঠেঙিয়া
ৰাজহ চক্ৰ	ডিব্ৰুগড়
জিলা	ডিব্ৰুগড়
বন সংমণ্ডল	ডিব্ৰুগড়
বন আঞ্চলিক	খোৱাং
বন লাট	ধাৰাচালি
গঠনৰ বছৰ	২০০৩-০৪
জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা	তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ উত্তৰে ঃ কাচগাঁও জে এফ এম চি দক্ষিণে ঃ পান্ধুৱা জে এফ এম চি পশ্চিমে ঃ বৰবিল জে এফ এম চি পূবে ঃ নামডাং বনাঞ্চল

<table>
<tr><td>কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণ</td><td>মাজবাম যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা-খ ঃ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণ
<table>
<tr><td>সভাপতিৰ নাম</td><td>ফণীন্দ্ৰ লুখুৰাখন</td></tr>
<tr><td>সদস্য সচিবৰ নাম</td><td>ধৰ্মেশ্বৰ কুটুম</td></tr>
<tr><td>কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>পুৰুষ ঃ ৮</td></tr>
<tr><td></td><td>মহিলা ঃ ৩</td></tr>
<tr><td></td><td>মুঠ ঃ ১১</td></tr>
<tr><td>সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>৩৮৯ (জে এফ এম চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ একোজন প্ৰতিনিধি হিচাপে ৰখা হৈছে)</td></tr>
</table>
উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ নথি</td></tr>
<tr><td>পৰিয়াল আৰু জনগাঁথনি</td><td>গাঁওখনত বাস কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা হৈছে ৮৬টা। ইয়াৰে ৩৫টা পৰিয়াল বি পি এল (দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ) আৰু বাকী ৬৬টা পৰিয়াল হৈছে এ পি এল (দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰৰ)

মুঠ জনসংখ্যা ৩৮৯জন। ইয়াৰে ১৮৬জন পুৰুষ আৰু ২০৩ গৰাকী মহিলা সদস্য। গাঁৰৰ অধিকাংশ লোক অ' বি চি সম্প্ৰদায়ৰ আৰু সামান্য কিছুসংখ্যক অনুসূচিত জনজাতি সম্প্ৰদায়ৰ।

উপৰোক্ত তথ্যৰ অধিক বিৰৰণৰ বাবে তথ্য-(I)ৰ তালিকা-২ চাব পাৰে।

ইয়াৰ পৰা জনা যায় যে ঃ

১) প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা হৈছে ৪.৫

২) গাঁওখনৰ লিংগ অনুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ১০৯১গৰাকী মহিলা।</td></tr>
<tr><td>শিক্ষা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন</td><td>জনসংখ্যাৰ ৮০ শতাংশৰো অধিক লোক সাক্ষৰ। সম্প্ৰদায়ৰ অধিকাংশ সদস্যই স্কুল পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰছে। আনহাতে, তুলনামূলকভাৱে নগণ্যসংখ্যক পৰিয়ালৰ সদস্যই মহাবিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে।

বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত গাঁওবাসীয়ে আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক- দুই ধৰণৰেই জীৱিকাৰ দক্ষতা আহৰণ কৰিছে। জে এফ এম চি এলেকাত অনানুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়নৰ অৰ্থ হৈছে পৰম্পৰাগতভাৱে আহৰণ কৰা দক্ষতা। লোকৰ তলত উল্লেখ কৰা ক্ষেত্ৰসমূহত পৰম্পৰাগত দক্ষতা আছে ঃ

ক) কৃষি

খ) বয়ন

গ) বাঁহ আৰু বেতৰ শিল্প</td></tr>
</table>

	সমগ্র দেশৰ লগতে ৰাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী প্ৰসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। এনে কোনো আঁচনিৰ পৰা এতিয়ালৈকে গাঁওবাসী উপকৃত হোৱা নাই। কিয়নো গাঁওখন অথবা ইয়াৰ পাৰ্শ্বৱৰ্তী অঞ্চলসমূহত তেনে কোনো আঁচনি ৰূপায়ণ কৰা হোৱা নাই।
মাটিৰ প্ৰকাৰ	প্ৰকল্প এলেকাৰ মাটি এনেধৰণৰ ঃ ■ নিম্ন এলেকাত পলসুৱা (বোকামাটি) আৰু সযতন এলেকাত (বালিচহীয়া) মাটি। এলেকাৰ মাটি সাৰুৱা আৰু শাক-পাচলিকে ধৰি বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ কৃষি শস্যৰ বাবে উপযোগী।
পানী	এলেকাটোত কোনো ডাঙৰ নদী বা জলধাৰা নাই।
জলবায়ু ঃ **উষ্ণতা আৰু বৰষুণ**	গ্ৰীষ্মকালত অঞ্চলটোৰ সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা ৩৮ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ হয়গৈ।। শীতকালত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা হৈছে ১০-১১ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। প্ৰতিবছৰে বাৰ্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ হৈছে ২৫০০-৩০০০ মিলিমিটাৰ। বাৰিষাৰ সময়ছোৱাত (জুন-আগষ্ট) সাধাৰণতে দুই তৃতীয়াংশ বৃষ্টিপাত হয়। বাৰিষাৰ মাহবিলাকত আৰ্দ্ৰতাৰ পৰিমাণ উচ্চ হাৰত (৯০ শতাংশৰো অধিক) বাঢ়ি যায় আৰু শীতকালত আৰ্দ্ৰতাৰ হাৰ নিম্ন (৩০ শতাংশৰো তলত)।
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহক সাধাৰণভাৱে পলসুৱা সমতলীয় শাল বনাঞ্চল পূৰ্বাঞ্চলীয় ভৌগোলিক শাল বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে। প্ৰধান প্ৰধান বৃক্ষ প্ৰজাতিবোৰ হৈছে ঘোঁৰানিম, কৰৈ, আজাৰ, ভেলকৰ, ঢেকীয়া, জাৰমণি বন। এই বনাঞ্চলবোৰত কাঠভিন্ন বনজ উৎপাদন হিচাপে বিভিন্ন প্ৰজাতি, যেনে মচলা, শাক-পাচলি, ঢেকীয়া, ভেষজ উদ্ভিদ, বাঁহ, খেৰ, পশুখাদ্য আদি উৎপাদন কৰিব পাৰি। এই বিষয়ত অতিৰিক্ত বিতং তথ্য ‘বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা’ত দিয়া হৈছে।
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ পৰিশিষ্ট-২ত বহলাই উল্লেখ কৰা হৈছে। এই পৰিশিষ্ট অনুসৰি পৰ্যবেক্ষণ কৰা কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য নিম্নলিখিত ধৰণৰ ঃ শস্য পথাৰ ঃ বৃক্ষাচ্ছাদিত ভূমি ঃ বসতি স্থান ঃ জলাশয় ঃ (পানী আৱদ্ধ হৈ থকা এলেকাসহ) অনূৰ্বৰ / পতিত ভূমি ঃ অন্যান্য
ভূমি মালিকানাৰ ধাৰণ	প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৩**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় ঃ ■ ১৩ শতাংশ পৰিয়াল ভূমিহীন ■ ৬৭ শতাংশ পৰিয়াল উপান্ত কৃষক (অৰ্থাৎ ২ হেক্টৰতকৈ কম ভূমি) ■ ২০ শতাংশ পৰিয়াল ক্ষুদ্ৰ খেতিয়ক (২-১০ হেক্টৰ)

পশুধন	মাজবাম যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ মুঠ পশুধনৰ সংখ্যা হৈছে ১,৪০৫টা। পৰিয়ালসমূহে প্ৰতিপালন কৰা পশুধনৰ প্ৰকাৰ হৈছে এনেধৰণৰ ঃ গাইগৰু ঃ ২৬০টা ছাগলী ঃ ৪৩০টা গাহৰি ঃ ২৮৫টা হাঁহকুকুৰা ঃ ৪৮০টা ওপৰত উল্লিখিত তথ্যৰ সবিশেষ বিৰৰণ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৪**ত দাঙি ধৰা হৈছে।
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	যিকোনো জনগোষ্ঠীতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ স্থিতিশীল উপায় উন্নয়নত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৫**ত গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বৰ্তমান অৱস্থা দাঙি ধৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা গাঁওখনৰ বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনি সন্দৰ্ভত তলৰ তথ্যসমূহ লাভ কৰিব পাৰি ঃ **বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি ঃ** বসতিস্থান, পকীপথ, বিদ্যুৎ, পানীযোগান, মোবাইল নেটৱৰ্ক আদি মৌলিক বস্তুগত আন্তঃগাঁথনিৰ পৰা বঞ্চিত। **শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা ঃ** শিক্ষাগত আৰু স্বাস্থ্য ব্যৱস্থা অত্যন্ত নগণ্য। ৰাজহুৱা পৰিবহণ উপলব্ধ যদিও সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলে আশেপাশে যাতায়াতৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰিবলগীয়া হয়। **চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ** চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহ যেনে আৰক্ষী থানা, গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়, ৰাজহ কাৰ্যালয়, বনাঞ্চলিক কাৰ্যালয় আদি গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত (৬-৮ কিঃমিঃ দূৰত্ব)। বসতি স্থান বা নিকটৱৰ্তী এলেকাৰ পৰা নিয়মিত ৰাজহুৱা পৰিবহণ উপলব্ধ নোহোৱাৰ ফলত গাঁওবাসীৰ সমস্যা বহুগুণে বাঢ়িছে। **বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ঃ** বেংক আৰু ডাকঘৰ আদি বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠানবোৰ গাঁৱৰ বসতিস্থানৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত। ফলত সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বেংক একাউণ্ট বা ডাকঘৰৰ ছেভিংছ একাউণ্ট নাই।
কৃষিশস্য	মাজবাম যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ কৃষি শস্যৰ সবিশেষ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৬**ত বিশদভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। উক্ত তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল— খাৰিফ শস্য ঃ ধান— শালি ৰবিশস্য ঃ ঋতুকালীন পাচলি— ফুলকবি, বন্ধাকবি, আলু, সৰিয়হ, তিল আদি অধিকাংশ শস্যৰ উৎপাদন বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

শস্য উৎপাদনৰ পৰিমাণ	মাজবাম যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিত শস্যৰ উৎপাদন আৰু উৎপাদনৰ হাৰৰ সবিশেষ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৭**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। গাঁৱৰ অধিকাংশ পৰিয়ালৰ সদস্যসকল ধান উৎপাদনত জড়িত। উৎপাদিত শস্য আৰু ইয়াৰ পৰিমাণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল— ক) ধান ঃ উৎপাদন ঃ ৪৩৫ কুইণ্টল; হাৰ ঃ ১৫ কুইণ্টল/হেঃ
পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	গাঁওখনত পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৮**ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। জে এফ এম চিখনৰ পশুখাদ্যৰ মূল উৎসসমূহ হৈছে ঃ ক) শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ খ) পৰিয়ালৰ আৱাসৰ পেলনীয়া বস্তু গ) উদ্বৃত্ত পাচলি ঘ) চৰণীয়া পথাৰ ঙ) বনাঞ্চল
বজাৰ	মাজবাম যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ পৰা বিভিন্ন বজাৰৰ দূৰত্ব **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৯**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা বজাৰসমূহ হৈছে ঃ ক) গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান ঃ গাঁৱৰ ভিতৰত খ) সাপ্তাহিক/অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ ঃ ৮ কিলোমিটাৰ দূৰৈত খোৰাঙত গ) প্ৰধান বজাৰ ঃ ৮ কিলোমিটাৰ দূৰৈত মৰাণত।
জলসম্পদ	**তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-১০**ত জলসম্পদৰ বিষয়ে সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। পানী উপলব্ধ হোৱা প্ৰধান জল সম্পদসমূহ এনেধৰণৰ ঃ ক) টিউবৱেল (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ গোটেই বছৰজুৰি) খ) নদী (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ গোটেই বছৰজুৰি) গ) জলধাৰা (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ গোটেই বছৰজুৰি) ঘ) কুঁৱা (পানীৰ পৰ্যাপ্ত ঃ গোটেই বছৰজুৰি) ঙ) টিউবৱেল (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ গোটেই বছৰজুৰি)
শক্তিৰ ব্যৱহাৰ	মাজবাম যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ শক্তিৰ মূল উৎসসমূহ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-১১**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। ক) কাঠ-খৰি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৭৫টা, সম্পূৰ্ণভাৱে গোটেই বছৰ ধৰি, উৎস ঃ বনাঞ্চল, ৰোপণ খ) ৰন্ধন গেছ ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ১১টা

আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি	**সামাজিক গাঁথনি ঃ** গাঁওখনত জনজাতি আৰু অজনজাতি সম্প্ৰদায়ৰ লোকে বসবাস কৰে। অজনজাতি সম্প্ৰদায়ৰ ভিতৰত আছে অ' বি চি আৰু অনুসূচিত জাতিৰ লোক। গাঁওখনত সামাজিক বিভাজন গভীৰ নহয়। মহিলাসকলৰ অৱস্থা সন্তোষজনক। **অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ঃ** গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকলৰ অৰ্থনৈতিক স্থিতি সন্তোষজনক নহয়। জীৱিকাৰ প্ৰধান উপায়বোৰ হৈছে চাহ, নাৰ্চাৰী আৰু ধানৰ খেতি আদি। গাঁওবাসীৰ বাৰ্ষিক গড় উপাৰ্জন ৪৮,০০০ টকাৰ পৰা ২,০০,০০০ টকালৈকে। গাঁওখনৰ পৰা ব্যাপক হাৰত যুৱকসকলৰ বহিৰ্গমন ঘটা নাই আৰু অন্যান্য জীৱিকাৰ বাবেও যোৱা নাই। অতিৰিক্ত তথ্য পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত দিয়া হৈছে।
মানচিত্ৰ	অংশগ্ৰহণমূলক (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-Iত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ * গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ) * গাঁৱৰ সম্পদ মানচিত্ৰ

৩। জীৱিকা সম্পদৰ বিশ্লেষণ

পি আৰ এ অনুশীলন	গুৱাহাটীৰ আই আই ইৰ দলে পি আৰ এ অনুশীলন সম্পন্ন কৰে। ইয়াৰ বিৱৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ **তাৰিখ** ঃ ৫ মে' ২০১৭, **স্থান** ঃ গাঁৱৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয় **উপস্থিতি লোকৰ সংখ্যা** ঃ ৩০ **উপস্থিত থাকে** ঃ জে এফ এম চিৰ বিষয়ববীয়াসকল, গাঁওবুঢ়া, সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আদি।
পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য	বৰ্তমান পৰিয়ালসমূহৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে অধ্যয়ন আৰু সম্প্ৰদায়ৰ জীৱিকা উন্নয়ন আৰু বনাঞ্চল উন্নয়নৰ কাৰণে অন্যান্য প্ৰাথমিক তথ্য সংগ্ৰহ কৰাই আছিল এই অনুশীলনৰ উদ্দেশ্য।
পি আৰ এৰ ফলাফল আৰু ব্যৱহাৰ কৰা আহিল	বিভিন্ন আহিলা ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে আৰু তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। এইবোৰৰ ভিতৰত আছে ঃ সামাজিক মানচিত্ৰায়ন সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ সময়কালীন সমীক্ষা জীৱিকাৰ ঋতুকাল

<table>
<tr><td></td><td>ভেন ডায়েগ্ৰাম
পৰিশিষ্ট-৩ত ওপৰৰ বিষয়বোৰ সম্পৰ্কে বিতং তথ্য দিয়া হৈছে।</td></tr>
<tr><td>স্থানাংক</td><td>তলত উল্লেখ কৰা মানৰ ভিত্তিত জীৱিকাৰ উপায় সম্পৰ্কীয় ৰূপৰেখাৰ বিশ্লেষণ কৰা হৈছে ঃ
* জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন
* প্ৰাৰম্ভিক কাম-কাজ (ই পি এ)
পৰিশিষ্ট-৩ত ওপৰৰ বিষয়বোৰ সম্পৰ্কে বিতং তথ্য দিয়া হৈছে। এই বিষয় এনে ধৰণৰ ঃ
১। কৃষি
২। ধূপকাঠি
৩। বয়ন/আধুনিক যন্ত্ৰপাতিৰে হস্ততাঁত
৪। গধুৰ মটৰ/জে চি পি চালক
৫। বাঁহৰ সামগ্ৰী উৎপাদন</td></tr>
<tr><td></td><td>ই পি এৰ স্থানাংক
<table>
<tr><th>স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ই পি এ</th><th>বিতং বিৱৰণ (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হৈছে)</th><th>ধনৰ সম্ভাব্য উৎস /বিভাগ</th></tr>
<tr><td>১ গাঁৱৰ পথ</td><td>৪ কিলোমিটাৰ</td><td>এ পি এফ বি চি / পি ডব্লিউ ডি পি এম জি এছ ৱাই / এম এনৰেগা / ডি আৰ চি এ</td></tr>
<tr><td>২ ৰাজহুৱা সভাঘৰ</td><td>অসম্পূৰ্ণ ৰাজহুৱা সভাঘৰৰ নিৰ্মাণ</td><td>এ পি এফ বি চি</td></tr>
<tr><td>৩ তম্বুঘৰ</td><td>চকী আৰু বাচন আদি সহ কমেও এটা তম্বুঘৰ</td><td>এ পি এফ বি চি</td></tr>
<tr><td>৪ বজাৰ চৌহদ (কমপ্লেক্স</td><td>দহটা কোঠাৰ বজাৰ চৌহদ স্থাপন</td><td>এ পি এফ বি চি</td></tr>
<tr><td>৫ জিৰণি ঘৰ</td><td>জে এফ এম চিৰ প্ৰৱেশ স্থানৰ ওচৰত এটা জিৰণি ঘৰ নিৰ্মাণ</td><td>এ পি এফ বি চি</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

জীৱিকাৰ সুযোগ সুবিধা	জীৱিকাৰ সুবিধাসমূহ তলত দিয়া হ'ল ঃ * কৃষি আৰু উদ্যানশস্য * পশুপালন * এন টি এফ পি * দক্ষতা উন্নয়ন * ঋণৰ ব্যৱস্থা ওপৰত উল্লিখিত বিষয়বোৰ সম্পৰ্কে অধিক আলোচনা তলত দিয়া হৈছে।
কৃষি আৰু উদ্যান শস্য	কৃষি আৰু উদ্যানশস্যৰ বিষয়ে সুযোগ-সুবিধাৰ তথ্যসমূহ নথি ঃ ২ৰ **পৰিশিষ্ট-১২**ত দিয়া হৈছে। **প্ৰধান প্ৰধান বাধাবোৰ ঃ** ক) কম উৎপাদন খ) মজুতকৰণ আৰু প্ৰক্ৰিয়াকৰণ গ) বিপণন **সুযোগসমূহ ঃ** ক) বাৰ্ষিক শস্যচক্ৰৰ বৃদ্ধি খ) ইউনিট সংগ্ৰহ, পেকেজিং গ) বিপণনযোগ্য উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বাবে প্ৰাতিষ্ঠানিক সংযোগ পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ হৈছে ঃ * কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী। * কীট-পতংগ নাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্য খেতি আদি বিষয়ত প্ৰশিক্ষণ * জলসিঞ্চন * ঋণৰ সুবিধাসমূহ
পশুধন	পশুধন পালন-প্ৰজননৰ সুযোগ সম্পৰ্কে অধিক তথ্য **তালিকা-১৩**ত দিয়া হৈছে। **প্ৰধান প্ৰধান বাধাবোৰ ঃ** ক) শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য ক্ৰয়ৰ অক্ষমতা খ) গছৰ পাত আদি পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ মাত্ৰ ৩-৬ মাহৰ বাবে চলে। গোটেই বছৰ ধৰি সেউজ পশুখাদ্য পাবলৈ নাই। গ) কোনো পশু চিকিৎসা কেন্দ্ৰ নাই। ঘ) যথোপযুক্তভাৱে পশুপালনৰ বিষয়ে জ্ঞানৰ অভাৱ।

	সুযোগসমূহ ঃ ক) পশুপালনৰ জৰিয়তে অধিক উপাৰ্জন খ) পশুধনৰ পৰা উৎপাদন কৰা সামগ্ৰী, যেনে গাহৰিৰ মাংস, কুকুৰাৰ মাংস, কণী আদিৰ স্থানীয় বজাৰত বিপুল চাহিদা। **পৰামৰ্শত দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ ঃ** ক) অধিক উৎপাদনশীল প্ৰজাতিৰ গাহৰি পালন খ) হাঁহ-কুকুৰা পালন গ) দুগ্ধ উৎপাদন ঘ) মীন পালন
কাঠ ভিন্ন বনজ উৎপাদন (এন টি এফ পি)	এন টি এফ পিৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য নথি-২ৰ **তালিকা-১৪**ত দিয়া হৈছে **প্ৰধান বাধাসমূহ ঃ** ক) এন টি এফ পিৰ উপযুক্ত ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে পৰ্যাপ্ত জ্ঞানৰ অভাৱ খ) কাৰিকৰী জ্ঞানৰ ব্যৱস্থা নাই। গ) প্ৰক্ৰিয়াকৰণ গোট নাই। **সুযোগসমূহ ঃ** ক) সাৰুৱা পতিত মাটিৰ পৰ্যাপ্ততা খ) সংগ্ৰহৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ উপায় সৃষ্টি **পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ ঃ** ক) খাদ্য উদ্ভিদ, পশুখাদ্য আদি ৰোপণ খ) ভেষজ উদ্ভিদ আদি
বিশেষীকৃত দক্ষতা	দক্ষতা উন্নয়ন আৰু ইয়াৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য নথি-২ৰ **তালিকা-১৫**ত দিয়া হৈছে **প্ৰধান বাধাসমূহ ঃ** ক) বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদনৰ অভাৱ খ) উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পৰ্কে গৱেষণাৰ অভাৱ **সুযোগসমূহ ঃ** ক) পৰম্পৰাগত দক্ষতা যেনে মুগা-পাট বা ৰেচম আদিৰ জ্ঞান খ) পৰ্যাপ্ত কৰ্ম কেন্দ্ৰ গ) পৰ্যাপ্ত কৰ্মশক্তি **পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ ঃ** * আধুনিক যন্ত্ৰপাতি, সা-সজুঁলিৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ * গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান * দক্ষতাৰ উন্নতকৰণ আৰু নতুন উৎপাদনৰ বিকাশ আৰু বিবিধ প্ৰকাৰৰ উৎপাদনৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ * কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন * প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান

ঋণৰ সুবিধা	এই সন্দৰ্ভত নথি-২ৰ **তালিকা-১৬ত** আলোচনা কৰা হৈছে **প্ৰধান বাধাসমূহ আৰু ইয়াৰ কাৰণবোৰ ঃ** ক) বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তি খ) অসংগঠিত ঋণদাতাসকল জড়িত গ) ঋণ পৰ্যালোচনাৰ অভাৱ **সুযোগসমূহ ঃ** ক) আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন খ) পৰ্যাপ্ত সজাগতা **পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ ঃ** ক) নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন খ) বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিৰ উদ্যোগ গ্ৰহণ
কৌশলগত হস্তক্ষেপ	ওপৰত পৰামৰ্শ হিচাপে আগবঢ়োৱা কৰ্মসূচীসমূহৰ ভিত্তিত নিম্নোক্ত বিষয়সমূহক জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে গণ্য কৰিব পাৰি ঃ **১) কৃষি আৰু উদ্যান শস্য ঃ** ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী, কীটনাশক, পতংগ নাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্যৰ খেতি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ। **২) পশুধন ঃ** হাঁহ-কুকুৰা আৰু গৰু-ম'হ-ছাগলী, গাহৰি আদি পালন আৰু প্ৰজনন। **৩) এন ডব্লিউ এফ পি ঃ** বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ খাদ্য-উদ্ভিদ, ভেষজ উদ্ভিদ আদিৰ খেতি। **৪) বিশেষ দক্ষতা ঃ** আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সুঁজলি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান, দক্ষতা উন্নয়ন আৰু সামগ্ৰী উৎপাদনসহ আন বিবিধ প্ৰকাৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান, কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন, প্ৰতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাসকলৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ। **৫) ঋণৰ ব্যৱস্থা ঃ** নিকটৱৰ্তী এলেকাত ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।
৪। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ কাৰ্যসূচী	জে এফ এম চিৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা মূল উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল ঃ **কৃষি খণ্ড ঃ** ১) হাঁহ-কুকুৰা আৰু গাহৰি ২) কৃষি ৩) উদ্যানশস্য ৪) মৌপালন ৫) মুগা-পাট (ৰেচম) **কৃষি বহিৰ্ভূত খণ্ড ঃ** ১) হস্ততাঁত / বয়ন ২) গধুৰ মটৰ চলোৱা ৩) ইলেক্টিচিয়ান উৎস ঃ নথি ৪ত তালিকা ৩২
আত্মসহায়ক গোটৰ কৰ্মসূচী	গাঁওখনৰ আত্মসহায়ক গোটবোৰে তলৰ কৰ্মসূচী সম্পৰ্কে পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে ঃ ১) উদ্যমিতা সম্পৰ্কে সজাগতা সৃষ্টি ২) যুটীয়া দায়বদ্ধ গোট সংগঠিত কৰা আৰু গঠন কৰা (জে এল জি) ৩) সমূহীয়াভাৱে জীৱিকাৰ কাম-কাজত গাঁওবাসীক চামিলকৰণ **উৎস ঃ** নথি-৪ৰ **তালিকা-৩৩ত**।

শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ	নিম্নোক্ত শিক্ষামূলক ভ্ৰমণৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে ঃ ১) শিক্ষামূলক ভ্ৰমণৰ আৱশ্যক হোৱা নাই **উৎস ঃ** নথি-৪ৰ **তালিকা-৩৪**ত।
সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি। ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি- গ্ৰামীণ নিয়োগৰ বাবে খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (RKVY)- কৃষি আৰু কৃষিজাত উন্নয়নৰ বাবে গ) স্বৰ্ণজয়ন্তী গ্ৰাম স্ব-ৰোজগাৰ যোজনা (SJGSY)-জলসিঞ্চন আৰু জলচ্ছেদ উন্নয়নৰ বাবে ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান ঙ) দক্ষতা উন্নয়ন আঁচনি চ) শিক্ষা, ৰেচম, পশু চিকিৎসা, জলসিঞ্চন, উদ্যোগ আৰু মীন পালন বিভাগসমূহৰ পৰা সাহায্য ছ) গ্ৰামীণ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে উপযুক্ত অন্যান্য আঁচনি উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।

৫। বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

মাজবাম জে এফ এম চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও অঞ্চলত বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা বিস্তৃত পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৱেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত উৎপাদন সক্ষমতা; এক স্থিতিশীল ব্যৱস্থাৰে সম্প্ৰদায়ৰ ব্যৱহাৰ আৰু জীৱন ধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

১। জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

মাজবাম জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰিছে।

ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহ আৰু

খ) বৃক্ষৰোপণ/ৰোপণৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত সম্প্ৰদায়ৰ ভূমি আৰু অন্যান্য ভূমি, অধিসূচিত বনাঞ্চল এলেকাৰ বাহিৰত

উপৰোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

১.১। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ পূৰ্ণ বিৱৰণ প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ অধীনত তালিকা-৩.১ত দাখিল কৰা হৈছে (**'বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা'**), যিসমূহ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সংলগ্ন কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপিত এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত, মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰাংশ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ আয়তন (হেক্টৰ)	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)	বনাঞ্চলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ৪০% আৰু ততোধিক ক্ৰাউন ঘনত্ব বাকী- 'ক্ষতিগ্ৰস্ত')	সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬-৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)
(ক) ন্যস্ত বনাঞ্চল				
আৰ এফ / পি এফ, নামঃ নামডাং	৫৩ হেক্টৰ (ৰোপিত)	.৫	ভাল এলেকা ঃ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ	-
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা				
		.৫	ভাল এলেকা ঃ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ	-
মুঠ			ভাল এলেকা ঃ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ	

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.১/বন বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

১.২। **বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ ঃ**

মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলসমূহ ৰঙা মাটিযুক্ত এলেকাত অৱস্থিত। তলৰ তালিকাত এই বনভূমিৰ কিছু বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

তালিকা- ২ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনভূমিৰ প্ৰকাৰ

স্থিতি মাপ	ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ অৱস্থা	বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	উচ্চ	উচ্চ
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	নহয়	নহয়
উপস্থিতি ঃ (ক) পলস	নাই	নাই
(খ) বোকামাটি	নাই	নাই
(গ) ন-উৰ্বৰ ভূমি	নাই	নাই
(ঘ) বালিচাহি	নাই	নাই

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'খ। বনভূমি প্ৰকাৰ' / বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু স্থানীয় গাঁওবাসীৰ সৈতে হোৱা আলোচনা।

মাজবাম জে এফ এম চিৰ বাবে বনভূমিৰ প্ৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ তলৰ সাৰাংশত দিয়া হ'ল ঃ

ক) প্ৰকৃতিগতভাৱে সাৰুৱা ৰঙা মাটি

খ) সাম্প্ৰতিক অতীতত ভূমিক্ষয় হোৱা নাই

গ) পলস, বোকামাটিৰে আবৃত ভূমি, নতুনকৈ সৃষ্ট ভূমি বা বালিয়ৰি নাই।

১.৩। **বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ**

মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ তলত দিয়া হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ আৰ্দ্ৰ পৰ্ণপাতী বৃক্ষৰ বনাঞ্চলৰ শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা- ৩ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

প্ৰজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
মুখ্য বনজ প্ৰজাতি		
সহযোগী প্ৰজাতি	ঘোঁৰানিম	আজাডিৰাচ্টা ইণ্ডিকা
	কৰৈ	আলবিজিয়া প্ৰ'চেৰা
	আজাৰ	লাগ্‌ৰছল্‌ৰুমিয়া স্পেচিয়া
	ভেলকৰ	ট্ৰেৱিয়া নিউডিফ্লোৰা
গুল্ম	ঢেকীয়া	ফাৰ্ণ
	জাৰমণি বন	আট্ৰোপা বোলাডোনা
ভেষজ উদ্ভিদ	-	-
উৎপাদন	-	-
যদি অন্য আছে	বাঁহ	বেম্বুছোইডিয়া

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, ‘গ। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ’/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২। বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচীসমূহ দিয়া হ’ল ঃ

২.১। জে এফ এম চিৰ অতীতৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

মাজবাম জে এফ এম চিত অতীত লোৱা বন সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ’ল ঃ

ক) জড়িত পৰিয়াল ঃ ৭৫

খ) জড়িত লোক ঃ ১৫০

গ) গৃহীত ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ ঃ প্ৰধান বৃক্ষ আৰু সহযোগী প্ৰজাতিৰ উদ্ভিদ ৰোপণ, ৰোপিত এলেকাত পশুচাৰণ নোহোৱা, সুৰক্ষা

ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা ঃ নাই

(**উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, ‘জে এফ এম চিৰ অৱস্থা**- viii + ix’ / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

২.২। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰুৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ’ল।

তালিকা- ৪ (ক) ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পৰিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কেনেকৈ চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	নিয়মীয়া	৬-৭ কিঃ গ্ৰাঃ	কলম দিয়া	বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	-	-	-	-
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
খুঁটা / বাঁহ	নিয়মীয়াভাৱে	২-৩ টা/বছৰ		বজাৰ, বনাঞ্চল
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	নাই	-	-	-
এন টি এফ পি	নাই	-	-	-
অন্যান্য	-	-	-	-

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, ‘তালিকা-৩.২’/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

মাজবাম জে এফ এম চিত মুঠ ৭৫ ঘৰ পৰিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য অনুসৰি মাজবাম গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	১০০০০০	কাঠ খৰিৰ ব্যৱহাৰ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	৩০-৪০ ডাঙৰ কাঠৰ কুণ্ডা	
সজুঁলিৰ বাবে সৰু কাঠ	৫০ সৰু- ডাঙৰ কাঠৰ কুণ্ডা	—
খুঁটা/বাঁহ	৫০০ বাঁহ	বেৰ
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	বেছিকৈ পোৱা নাযায়	-
এন টি এফ পি	বেছিকৈ পোৱা নাযায়	-
অন্যান্য	পোৱা নাযায়	-

উৎস ঃ ওপৰৰ তালিকা ৪, (ক) আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা

(*) = পৰিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ অনুমানিক পৰিমাণ (তালিকা- ৪ (ক)×— ৭৫টা পৰিয়াল

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসী বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। মাজবাম জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণনৰ তথ্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ৫ (ক) ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঋতু / মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	শৰৎ / শীত	১৫	১০০-১৫০	-
ঘৰৰ বাবে কাঠ	শৰৎ / শীত	—	—	—
সজুঁলিৰ বাবে সৰু কাঠ	শৰৎ / শীত	—	—	—
বাঁহ	বছৰজুৰি	৭৫	১০-১৫টা	ৰোপণ
খুঁটা	—	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৩'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) ঃ বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন— অতিৰিক্ত তথ্য

মাজবাম জে এফ এম চি

বনজ উৎপাদনৰ নাম	**উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)**	**কেনেদৰে বিপণন কৰা হয়**	**বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়**
কাঠখৰি	১৫০০-২০০০	স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰী	৫০০-৮০০
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সজুঁলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১০০-১৫০টা বছৰজুৰি	-	৫০০-১০০০
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৪'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২.৪। বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত মাজবাম জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৬ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	**সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা (বাৰ্ষিক কিঃ গ্ৰাঃ) তালিকা-৪ (খ)ৰ পৰা**	**উদ্বৃত্ত বিপণন কৰা হৈছে তালিকা-৫ (খ)ৰ পৰা**	**মুঠ চাহিদা (কিঃ গ্ৰাঃ)**
কাঠখৰি	১০০০	৫০০	১৫০০
ঘৰৰ বাবে কাঠ	-	-	-
সজুঁলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ/খুঁটা	১৫০ টা	১৫০ টা	৩০০ টা
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-	-
এন টি এফ পি	-	-	-
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ এই অধ্যায়ৰ **তালিকা-৪ (খ) আৰু ৫ (খ),** পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাসমূহত দিয়া হৈছে।

৩। বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্ত বিষয়

৩.১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়সমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনীভাৱে কাঠকটা	হয়	হয়
কাঠৰ চোৰাং চালান	হয়	হয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্নিকাণ্ড	হয়	হয়
বনভূমি বেদখল	হয়	হয়
সাপে কামোৰাৰ ঘটনা/জীৱনৰ ভাবুকি/ বন সুৰক্ষাত বিপদ	হয়	হয়
ঔষধি গছৰ চুৰি	হয়	হয়

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৫'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে, উপৰোক্ত জে এফ এম চিত বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়ত সন্মুখীন হোৱা বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

ক) স্থানীয় পশু চাৰণ

খ) বেআইনীভাৱে বন ধ্বংস

৩.২ বনাঞ্চলৰ ক্ষতিৰ কাৰণ সমূহ

মাজবাম জে এফ এম চিত বনাঞ্চলৰ ক্ষতিসাধনৰ কাৰণবোৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

ক) বেআইনীভাৱে বন ধ্বংস

৪। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

মাজবাম জে এফ এম চিত বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলৰ উপ-শাখাত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন, ব্যৱস্থাপনা আৰু অতিৰিক্ত ক্ৰিয়া।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— মাজবাম জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফৰ্মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব	বনাঞ্চল এলেকাৰ অৱস্থিতি	ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)
সামাজিক বেৰ	সীমা	ৰোপিত এলেকাৰ সীমা চিহ্নিতকৰণ	চাৰণৰ ঋতু	উচ্চ
অগ্নিকাণ্ড সুৰক্ষা	বনাঞ্চলৰ ভিতৰত		শৰৎ-শীত কাল	উচ্চ

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৭'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

গতিকে, মাজবাম জে এফ এম চিত পৰিকল্পনা কৰা বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম অগ্ৰাধিকাৰ) তলত দিয়াৰ দৰে—

ক) সামাজিক বেৰ

খ) অগ্নিকাণ্ড সুৰক্ষা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ ধৰণ ঃ

মাজবাম জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ ধৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৯ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

নিৰাময় ব্যৱস্থা	প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)	জে এফ এম চি-ৰ দায়িত্ব (হয়/নহয়)	মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পাৰি	নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টৰ)
ক্ষতিগ্ৰস্ত বনাঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
জল বিভাজিকা নিৰাময়	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
জলাধাৰ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
ঘাঁহ আৰু তৃণভূমিৰ কাম	হয়	হয়	নহয়	নহয়
বাঁহ ৰোপণ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	জুন-জুলাই	
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	নহয়	নহয়	জুন-জুলাই	
কলম আৰু নিৰাময়	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
বাস্তৱিক বেৰ	হয়	হয়	নৱে-ফেব্ৰুৱাৰী	৫০
সামাজিক বেৰ	হয়	হয়	জুন-জুলাই	১০০
অন্যান্য কাম-কাজ	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়

সুত্ৰ ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৯'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে নিম্নোক্ত নিৰাময় ব্যৱস্থাসমূহ মাজবাম বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বাবে প্ৰস্তাৱ দিয়া হৈছে।

ক) বীজ সিঁচা

খ) শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ

গ) শিলৰ প্ৰাচীৰ-বেৰ

ঘ) সামাজিক বেৰ

৪.৩। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা— অগ্ৰিম কাম-কাজ আৰু বন সৃষ্টি

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট বিষয়বিলাক তলত দিয়া তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১০ ঃ মাজবাম জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা

নিৰাময় ব্যৱস্থা	**ৰোপণৰ বাবে হেক্টৰৰ হিচাপত নিৰ্দ্ধাৰিত এলেকা**	**ব্লক ৰোপণৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ**	**প্ৰজাতি**	**স্থান ব্যৱধান (মিটাৰ × মিটাৰ)**
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰুজ্জীৱিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	-	-	-	-
খণ্ড ৰোপণ	-	-	-	-
ভেষজ উদ্ভিদ ৰোপণ (নিম, আমলখি)	-	-	-	-
সমৃদ্ধকৰণ ৰোপণ	-	-	-	-
পোনপটীয়া ৰোপণ	-	-	-	-
অন্যান্য	-	-	-	-
মুঠ এলেকা (হেক্টৰ)	-	-	-	-

সুত্ৰ ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৮'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৪.৪। বনাঞ্চল উন্নয়ন —(কৰ্ম আঁচনি পৰিশিষ্টত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে)

শাল আৰু সহযোগী প্ৰজাতৰ বৃক্ষৰ ব্লক ৰোপণৰ বাবে কৰ্ম পৰিকল্পনা

ৰোপণৰ নাম ঃ নাই
ৰোপণৰ সময়সীমা ঃ নাই
ৰোপণৰ এলেকা ঃ নাই
স্থান ব্যৱধান ঃ নাই
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া পুলিৰ সংখ্যা ঃ নাই
ব্লকৰ সংখ্যা ঃ নাই
হাৰ ঃ নাই

বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ
২০১৬-১৭	নাই	
২০১৭-১৮*	নাই	
	নাই	
২০১৮-১৯*	নাই	
	নাই	
২০১৯-২০*	নাই	
	নাই	
২০২০-২১*	নাই	
 ২০২১-২২*	নাই নাই	
২০২২-২৩*	নাই	
২০২৩-২৪*	নাই	
২০২৪-২৫*	নাই	
২০২৫-২৬*	নাই	

মিশ্ৰ বৃক্ষৰোপণ- সহযোগী গছ পুলিৰ লগত চেগুন, খৰিৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা গছ আৰু বাঁহৰ ব্লক ৰোপণৰ কৰ্ম আঁচনি

ৰোপণৰ নাম ঃ নাই
ৰোপণৰ সময়সীমা ঃ নাই
ৰোপণৰ এলেকা ঃ নাই
স্থান ব্যৱধান ঃ নাই
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা ঃ নাই
ব্লকৰ সংখ্যা ঃ নাই
প্ৰজাতি ঃ নাই

বন সৃষ্টিৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	**কাম-কাজ**	**পৰিমাণ**
২০১৬-১৭ নাই		
২০১৭-১৮* নাই		
২০১৮-১৯* নাই		
নাই		

২০১৯-২০*	নাই	
	নাই	
২০২০-২১*	নাই	
	নাই	
২০২১-২২*	নাই	
২০২২-২৩*	নাই	
২০২৩-২৪*	নাই	
২০২৪-২৫*	নাই	
২০২৫-২৬*	নাই	

মিশ্র বৃক্ষৰোপণ- সহযোগী গছ পুলিৰ লগত চেগুন, খৰিৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা গছ আৰু বাঁহৰ ব্লক ৰোপণৰ কৰ্ম আঁচনি

ৰোপণৰ নাম ঃ নাই
ৰোপণৰ সময়সীমা ঃ নাই
ৰোপণৰ এলেকা ঃ নাই
স্থান ব্যৱধান ঃ নাই
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা ঃ নাই
ব্লকৰ সংখ্যা ঃ নাই
প্ৰজাতি ঃ নাই

বিত্তীয় বৰ্ষ	**কাম-কাজ**	**পৰিমাণ**
২০১৬-১৭ ২০১৭-১৮*	নাই নাই	
	নাই	
২০১৮-১৯*	নাই	
	নাই	
২০১৯-২০*	নাই	
	নাই	
২০২০-২১*	নাই	
 ২০২১-২২*	নাই নাই	
২০২২-২৩*	নাই	
২০২৩-২৪*	নাই	
২০২৪-২৫*	নাই	
২০২৫-২৬*	নাই	

৪.৫। **বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ কাম-কাজৰ পৰিকল্পনা**

মাজবাম জে এফ এম চি-ৰ বিভিন্ন ধৰণৰ কাম-কাজৰ পৰিকল্পনা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ১১ (ক) ঃ মাজবাম জে এফ এম চি-ৰ বিভিন্ন ধৰণৰ কাম-কাজ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থিতি	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	পুলিৰ সংখ্যা	মন্তব্য
নাই	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৬। **ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা -১০ বছৰ**

মাজবাম জে এফ এম চিত ৰোপণৰ ৰক্ষণাবেক্ষণৰ পৰিকল্পনা নাই।

উৎস ঃ বন বিভাগৰ কৰ্মী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৭। **বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ কাম-কাজৰ পৰিকল্পনা**

মাজবাম জে এফ এম চিত বিভিন্ন ধৰণৰ কাম-কাজৰ পৰিকল্পনা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

উৎস ঃ বন বিভাগৰ কৰ্মী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

তালিকা- ১৩ ঃ মাজবাম জে এফ এম চি-ৰ বিভিন্ন ধৰণৰ কাম-কাজ

কামকাজ	আৱশ্যকীয় হয় / নহয়	দায়িত্ব	মাহ / বছৰ	এলেকা (হেক্টৰ)
এই ধৰণৰ কোনো পৰিকল্পনা নাই	-	-	-	-

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৫। **প্ৰত্যাশিত সুফল**

এই উপ বিভাগত মাজবাম জে এফ এম চি-ৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা সুৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ পৰা প্ৰত্যাশিত সুফলসমূহ আৰু সেইবোৰ বিতৰণৰ বিৱৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

৫.১। **কাঠ আৰু ঘাঁহৰ পৰা প্ৰত্যাশিত সুফল**

মাজবাম জে এফ এম চি-ৰ উল্লিখিত বিষয় নিম্নোক্ত তালিকাত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। এই বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনস্থ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ জৰিয়তে সুফলবোৰ প্ৰত্যাশা কৰা হৈছে।

তালিকা- ১৪ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা সুৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ পৰা প্ৰত্যাশিত সুফলসমূহ

সামগ্ৰী	মাহ	বছৰ (নিৰ্দেশক)	পৰিমাণ
কাঠখৰি	গোটেই বছৰজুৰি	২০২১-২০	বাৰ্ষিক ২ কুইণ্টল/পৰিয়াল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	গোটেই বছৰজুৰি	২০২৫-২৬	বছৰি প্ৰতি পৰিয়াল হিচাপে ২-৩ টা গছৰ কুণ্ডা
সজুলীৰ বাবে সৰু কাঠ	গোটেই বছৰজুৰি	২০২৫-২৬	বছৰি প্ৰতি পৰিয়াল হিচাপে ৬-৭ টা গছৰ কুণ্ডা
বাঁহ	—	২০১৭-১৮ পৰ্যন্ত	১০০ টা
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	জুন-জুলাই	২০২১-২২ পৰ্যন্ত	১ মেট্ৰিক টন
মজুৰি	ৰোপণ আৰু বীজ সিঁচাৰ ঋতু	২০১৬-১৭ পৰ্যন্ত	-
অন্যান্য	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৪'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৫.২। বিতৰণ পদ্ধতি

মাজবাম জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ বাবে সুফলসমূহৰ বিতৰণ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ১৫ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ বাবে বিতৰণ পদ্ধতি

পদ্ধতি	সামগ্ৰী
সমভাৱে বিতৰণ কৰিব লাগিব	এন টি এফ পি
সদস্যসকলৰ জৰিয়তে মুকলিভাৱে সংগ্ৰহ কৰা হ'ব	কাঠখৰি
অন্যান্য পদ্ধতি	এন টি এফ পিৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণ

কে ভি বনাঞ্চলিক বিষয়াসকলে জনোৱামতে বিতৰণ প্ৰক্ৰিয়া এতিয়াও আনুষ্ঠানিকভাৱে আৰম্ভ কৰা হোৱা নাই আৰু যিসকল ব্যক্তি ৰোপণ কাৰ্যত জড়িত তেওঁলোকে কেৱল কিছু অৱশিষ্টাংশ সংগ্ৰহ কৰিছে।

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৫'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

পৰিশিষ্ট ১

কেনেকৈ গৈ পাব পাৰি ঃ

গুৱাহাটীৰ পৰা ডিব্ৰুগড় দূৰত্ব, অৱস্থিতি, পথৰ মানচিত্ৰ আৰু নিৰ্দেশ

ভাৰতৰ ৯১.৭৫ দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ২৬.১৯ অক্ষাংশত গুৱাহাটী অৱস্থিত। আনহাতে, ভাৰতৰ ৯৪.৯১ দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ২৭.৪৯ অক্ষাংশত লংকা অৱস্থিত।

গুৱাহাটী আৰু ডিব্ৰুগড়ৰ মাজৰ দূৰত্ব

গুৱাহাটী আৰু ডিব্ৰুগড়ৰ মাজৰ মুঠ সৰল ৰৈখিক দূৰত্ব ৪৬২ কিঃ মিঃ (কিলোমিটাৰ) আৰু ৩২১.৩৯ মিটাৰ। এয়া হৈছে পোনপটীয়া সৰলৰৈখিক দূৰত্ব। কিন্তু একা-বেঁকা পথৰ কাৰণে গুৱাহাটী আৰু ডিব্ৰুগড়ৰ মাজৰ প্ৰকৃত ভ্ৰমণ দূৰত্ব তাতোকৈ অধিক হ'বগৈ পাৰে।

গুৱাহাটীৰ পৰা ডিব্ৰুগড়লৈ পথৰ মানচিত্ৰ

গুৱাহাটী প্ৰায় ডিব্ৰুগড়ৰ পশ্চিম দিশে অৱস্থিত। গুৱাহাটীৰ পৰা পশ্চিম গতিমুখ কেৱল আনুমানিক। ইয়াত দিয়া গুগল মানচিত্ৰত ডিব্ৰুগড়লৈকে নীলা ৰঙৰ ৰেখাৰে পথ সংযোগ দেখুওৱা হৈছে। ডিব্ৰুগড় অভিমুখী ভ্ৰমণ মানচিত্ৰৰ পথৰ হোটেল, পৰ্যটনস্থলী, বনভোজনৰ ঠাই, পেট্ৰ'ল পাম্প আৰু বিভিন্ন ধৰ্মীয় স্থান দেখা পাব। কিন্তু ভ্ৰমণকাৰীয়ে প্ৰত্যাশা কৰা ধৰণে গুগল মানচিত্ৰ সকলো দেখাৰ বাবে উপযোগী নহয়। বৰং ইয়াত দিয়া আমাৰ মানচিত্ৰত স্থানীয় দৰ্শনীয় স্থান আৰু পথৰ মানচিত্ৰবোৰ বিতংভাৱে দেখুওৱা হৈছে।

পৰিশিষ্ট I (খ)

ক) জি আই এছ অৱস্থিতিৰ মানচিত্ৰ

খ) গাঁৱৰ মানচিত্ৰ

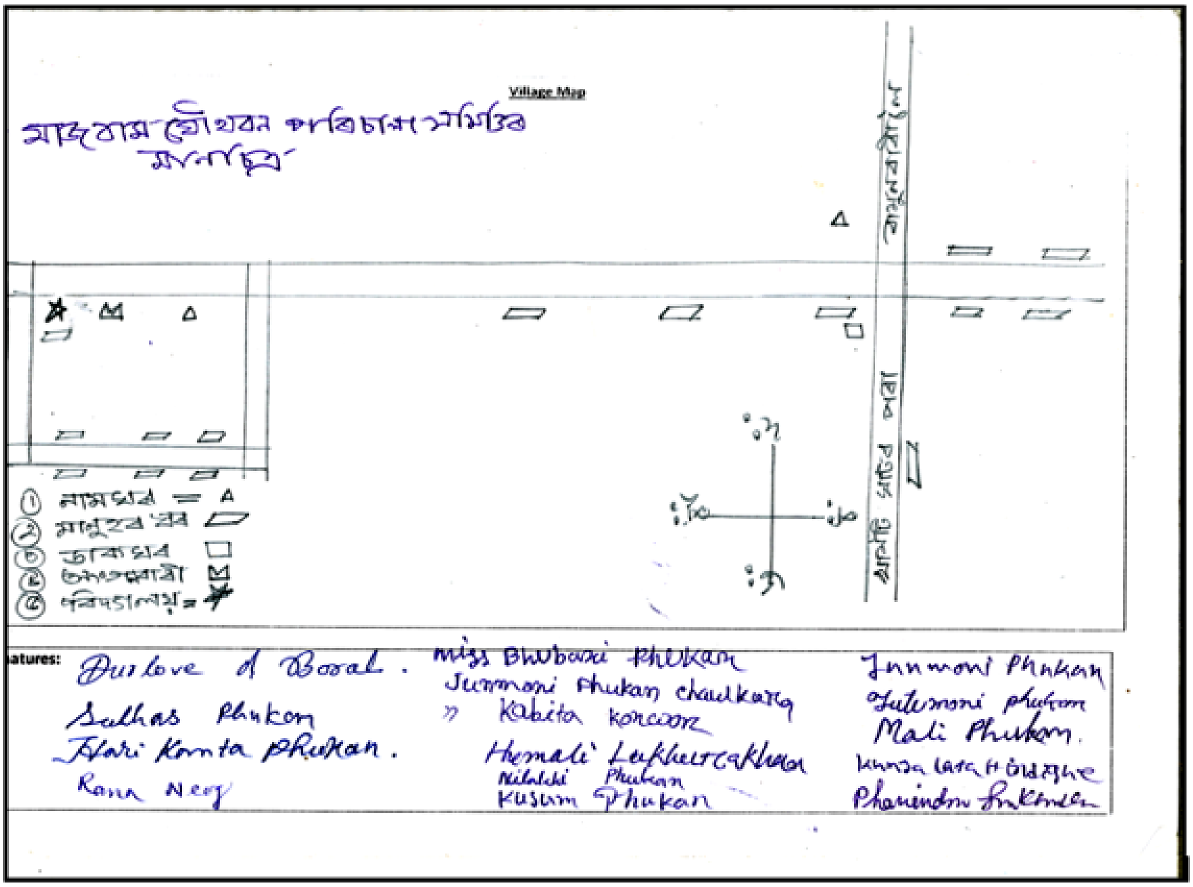

গাঁওবাসীয়ে অংকন কৰা গাঁৱৰ মানচিত্ৰ

গ) সামাজিক মানচিত্ৰ

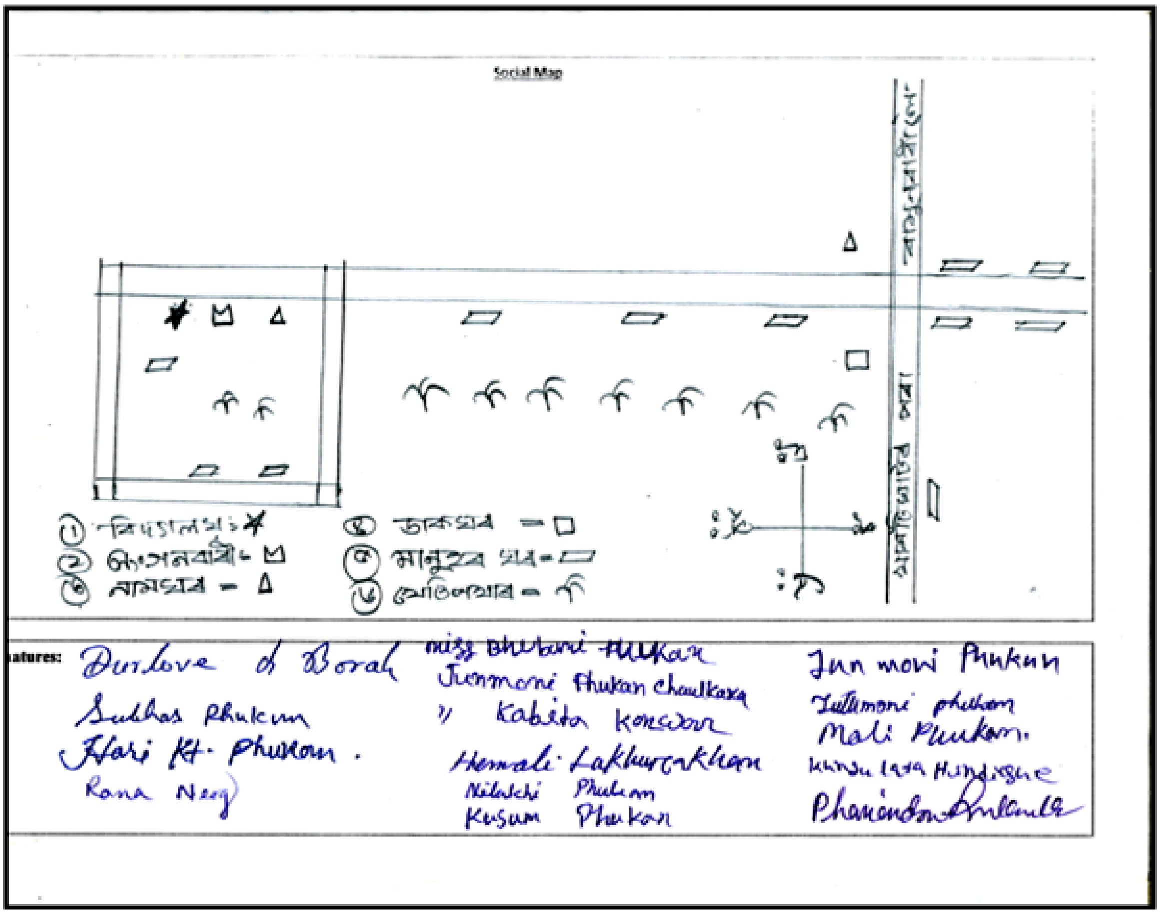

গাঁওবাসীয়ে অংকন কৰা গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ

ঘ) সম্পদৰ মানচিত্ৰ

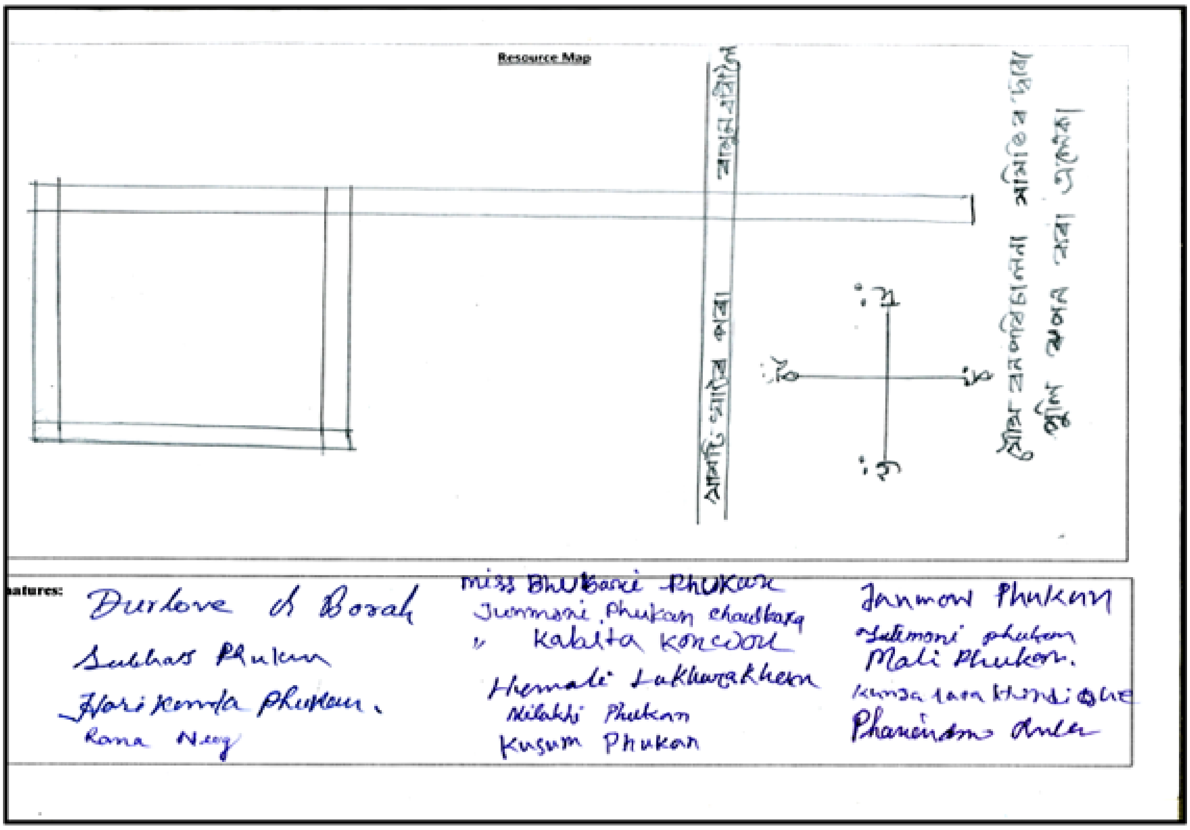

গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা অংকন কৰা গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ

পৰিশিষ্ট I

ভূমিৰ ব্যৱহাৰৰ মানচিত্ৰত/জে এফ এম চি (জি আই এছ)ৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ

গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা অংকন কৰা গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ

পৰিশিষ্ট ৩

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ কাৰ্যকলাপ (পি আৰ এ)

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়নৰ স্থান আৰু সময় ঃ

অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা	৩০
সময়	৫ মে', ২০১৭, দিনৰ ১১.৩০ বজাত
স্থান	ৰাজহুৱা সভাঘৰ (বৰাগড় গাঁও)

তালিকা-৩.১ ঃ জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ গাঁওসমূহৰ বিষয়ে সংক্ষিপ্ত বিৰৰণ

ক্ৰমিক নং	গাঁৰৰ নাম	পৰিয়ালসংখ্যা	জনসংখ্যা			পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা	
১		৮৬	৩৮৯	১৮৬	২০৩	৪.৫২
	মুঠ	**৮৬**	**৩৮৯**	**১৮৬**	**২০৩**	**৪.৫২**

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন

পি আৰ এ কলাকৌশলৰ অনুশীলনত ব্যৱহৃত বিভিন্ন পি আৰ এ পদ্ধতিসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

ক) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন (মেপিং)

খ) সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্দ্ধাৰণ (ৰেংকিং)

গ) সময়-কালৰ সমীক্ষা

ঘ) ঋতু সম্পৰ্কীয় বিশ্লেষণ

ঙ) চাপাটি ডায়াগ্ৰাম

৩.১। সামাজিক মানচিত্ৰায়ন ঃ

জে এফ এম চিৰ আৰ্থ-সামাজিক বিষয়বোৰ পৰ্যবেক্ষণৰ বাবে সামাজিক মানচিত্ৰায়ন ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই মানচিত্ৰায়নত আছে পৰিয়ালসমূহৰ ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ, বিদ্যালয়সমূহৰ সংখ্যা আৰু পৰিয়ালসমূহৰ মাজৰ সামাজিক আন্তঃগাঁথনি। ক্ষেত্ৰ সমীক্ষক দলৰ দ্বাৰা গাঁওবাসীৰ মাজত বনাঞ্চল উন্নত কৰা আৰু সুৰক্ষাৰ বাবে আত্মসচেতনা গঢ়ি তোলাৰ উদ্দেশ্যে সজাগতা কৰ্মসূচী অনুষ্ঠিত কৰা হয়। পি আৰ এ প্ৰক্ৰিয়াত গাঁৱৰ আটাইবোৰ পৰিয়ালৰ লোক সমৱেত হয়। গাঁৱৰ ৰাজহুৱা সভাঘৰত এই প্ৰক্ৰিয়া অনুষ্ঠিত কৰা হয়। পি আৰ এ প্ৰক্ৰিয়াত গাঁওবাসীৰ উৎসাহ লক্ষণীয় আৰু উপস্থিত সকলো লোকেই সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছে। গাঁৱত সামাজিক আৰু সম্পদৰ মানচিত্ৰায়ন প্ৰক্ৰিয়াত গাঁওবাসীৰ সহায়ত চিহ্নিতকৰণ আৰু চিনাক্তকৰণৰ কাম কৰা হয়। মানচিত্ৰ অংকনৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে স্বতঃপ্ৰণোদিতভাৱেই আগবাঢ়ি আহে। সকলো গাঁওবাসীয়ে মানচিত্ৰত তেওঁলোকৰ পৰিয়ালৰ বাসস্থান আঙুলিয়াই দিয়ে। মানচিত্ৰায়ন প্ৰক্ৰিয়া সমাপ্ত হোৱাৰ পিচত পকীঘৰ, অৰ্ধ-পকীঘৰ, ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ ঘৰ আৰু খেৰৰ ঘৰ সম্পৰ্কে তথ্য সংগ্ৰহ কৰে।

তালিকা-৩.২ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ বিষয়ে তথ্য

	বিতং বিৱৰণ	**সংখ্যা**
সামাজিক তথ্য	মুঠ জনসংখ্যা	৩৮৯
	পুৰুষ	১৮৬
	মহিলা	২০৩
	মুঠ পৰিয়াল	৮৬
	পকী ঘৰৰ সংখ্যা	১৩
	অৰ্ধ-পকীঘৰৰ সংখ্যা	২৩
	ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ সংখ্যা	১০
	টিনৰ চালৰ কেঁচাঘৰৰ সংখ্যা	৪০
	দলঙৰ সংখ্যা	
উল্লেখ্যযোগ্য প্ৰতিষ্ঠান আৰু আন্তঃগাঁথনি	জলধাৰাৰ সংখ্যা	
	নদীৰ সংখ্যা	
	পি এইচ ইৰ সংখ্যা	
	ৰাজহুৱা সভাঘৰৰ সংখ্যা	১
	ৰাজহুৱা কুঁৱাৰ সংখ্যা	
	খেলপথাৰ তথা চৰণীয়া পথাৰ	

সামাজিক মানচিত্ৰৰ প্ৰাপ্ত তথ্য

- সামাজিক মানচিত্ৰায়নত অংশগ্ৰহণকাৰীসকলে ৭৫টা পৰিয়ালক চিহ্নিত কৰে। ইয়াৰে ১৩টা পৰিয়ালৰ আৱাস পকীঘৰ, ২৩ পৰিয়ালৰ অৰ্ধ-পকীঘৰ, ১০টা পৰিয়ালৰ ইন্দিৰা আৱাস যোজনা আৰু ৪০টা পৰিয়ালৰ টিনৰ চালৰ কেঁচাঘৰ আছে।
- গাঁওবাসীৰ পানীৰ প্ৰধান উৎসবোৰ হৈছে টিউবৱেল (ব্যক্তিগত/সমূহীয়া)। দৈনন্দিন ব্যৱহাৰৰ বাবে হস্তচালিত পাম্পৰ পানী ব্যৱহাৰ কৰা হয়। অৱশ্যে গাঁৱৰ কৃষিভূমিত খেতিৰ কাম বৰষুণৰ পানীৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰশীল।
- প্ৰাথমিক শিক্ষা ব্যৱস্থা গাঁৱত পৰ্যাপ্ত। এখন নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আছে। লগতে এটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰও আছে।
- গাঁৱত এটা ৰাজহুৱা সভাঘৰ আছে (এটা অসমাপ্ত)।
- সকলো লোক আহোম সম্প্ৰদায়ৰ, যিসকলৰ মাজত অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী আৰু কিছুসংখ্যক অনুসূচিত জনজাতিৰ লোকো আছে।

জ্ঞাত তথ্য ঃ

- গাঁৱত ৮৬টা পৰিয়ালৰ ঘৰত বিদ্যুৎ সংযোগ উপলব্ধ। ১১টা ঘৰত এল পি জি সংযোগ আছে। কিন্তু অধিকাংশ পৰিয়াল, কমেও ৭৫টা পৰিয়াল এতিয়াও বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আৰু ৰন্ধনৰ কামত কাঠখৰি ব্যৱহাৰ কৰে। তেওঁলোকে কাঠখৰি সংগ্ৰহৰ বাবে বনাঞ্চলৈ যায় আৰু গছৰ ডাল, মূঢ়া আদি সংগ্ৰহ কৰে। মাজে মাজে গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত ব্যৱহাৰৰ বাবে বনাঞ্চলত গছো কাটে। এনে কাৰ্যই বনাঞ্চলক ধ্বংসৰ পিনে ঠেলি দিয়ে, যাৰবাবে বন বিভাগ উদ্বিগ্ন।
- প্ৰাথমিক স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ তিনঠেঙিয়াত (পাঁচ কিলোমিটাৰ) অৱস্থিত। আনহাতে, বেংক আৰু মহাবিদ্যালয় ৩০ কিলোমিটাৰ দূৰৈত মৰাণত অৱস্থিত। ডাকঘৰ, প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰু অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ জে এফ এম চিৰ এলেকাৰ ভিতৰত অৱস্থিত।
- গাঁৱত দুটা ৰাজহুৱা সভাঘৰো আছে। ইয়াৰে এটা গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰে আৰু তাত বিভিন্ন সভা-অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত হয়। ৰাজহুৱা সভাঘৰটো উন্মুক্ত আৰু কোনো ভঁৰাল ঘৰ বা প্লেটফৰ্ম (চ'ৰা) নাই। আন এটা সভাঘৰ নিৰ্মাণ হৈ আছে যদিও ধনৰ অভাৱত অসম্পূৰ্ণ অৱস্থাত আছে। এই সভাঘৰটো ৰাজহুৱা অনুষ্ঠান, সভা-সমিতি আদিৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব আৰু বিভিন্ন সা-সুবিধা আছে।
- গাঁওবাসীসকল পশুখাদ্যৰ বাবে বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আৰু বনাঞ্চলত পশুখাদ্য পৰ্যাপ্ত। যিসকলৰ সামৰ্থ্য আছে তেওঁলোক পশুপালনতো জড়িত। পশুখাদ্যৰ বাবে গাঁওবাসী সম্পূৰ্ণভাৱে শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ, গছৰ পাত, ঘাঁহ আৰু সেউজ পশুখাদ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। শস্য চপোৱাৰ পিছত শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ পথাৰতে থাকে। এইবোৰ হৈছে শস্যৰ গছৰ গুৰি, কাণ্ড, পাত, গছৰ ছাল আৰু শস্য বীজৰ বাকলি।
- গাঁওখনত কিছু চৰণীয়া পথাৰ আছে, সেইবোৰ চৰণীয়া পথাৰতে পশুবোৰ মেলি দিয়ে। এই চৰণীয়া পথাৰবোৰৰ পশুখাদ্য মাত্ৰ ছমাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। ঋতুকালীন চৰণীয়া এলেকাবোৰৰ নিৰ্দিষ্ট কিছু এলেকাত পশুক মেলি দিয়া হয়, বাকীবোৰ এলেকাত ঘাঁহ গজিবলৈ আছুতীয়াকৈ ৰখা হয়।
- জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ সাপ্তাহিক বজাৰ বাবে ২ কিলোমিটাৰ দূৰৈৰ ঠেঙাল বজাৰলৈ যায়। সেইখন বজাৰত দোকানবোৰত ঘৰুৱা সা-সামগ্ৰী বাচন, খাৰু, কাপোৰ আৰু মনোহাৰী সামগ্ৰী বিক্ৰী কৰা হয়।

৩.২। সম্পদৰ স্থানাংক

সম্প্ৰদায়ৰ বিভিন্ন ধৰণৰ সম্পদৰ গৰাকীৰ অৱস্থা চিহ্নিত আৰু বিশ্লেষণ কৰি পৰিয়ালসমূহৰ সদস্যসকলৰ সম্পদৰ স্থানাংক বা ভাল-বেয়া অৱস্থাৰ স্থানাংক নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হয়। এই স্থানাংক নিৰ্ধাৰণে প্ৰকল্পৰ হিতাধিকাৰীসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক স্তৰ নিৰ্দ্ধাৰণৰ বিষয়ে জনাত মূল্যায়নকাৰীসকলক সহায় কৰে আৰু স্থানীয় মানুহৰ সম্পদ/অৱস্থা আদিৰ সংজ্ঞা আৰু সূচক নিৰ্দ্ধাৰণতো সহায় কৰে। নিম্নোক্ত মানৰ ভিত্তিৰ সহায়ত সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হৈছে ঃ

ক) ভূমি মালিকানা

খ) বৃত্তি

গ) বি পি এল কাৰ্ডৰ গৰাকী

ঘ) বাসস্থানৰ অৱস্থা

এই স্থানাংক নিৰ্দ্ধাৰণৰ জৰিয়তে দেখা গৈছে যে প্ৰায় ২৬ শতাংশ মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ (প্ৰায় দুই হেক্টৰ কৃষিভূমি, অৰ্ধ-পকীঘৰ, বি পি এল বৰ্গ, বৃত্তি কৃষি) আৰু ৭৫ শতাংশ (নগণ্য পৰিমাণৰ কৃষিভূমি, কেঁচাঘৰ, বি পি এল বৰ্গ, বৃত্তি ঃ মজুৰি শ্ৰম) হৈছে দাৰিদ্ৰ্য শ্ৰেণীভুক্ত।

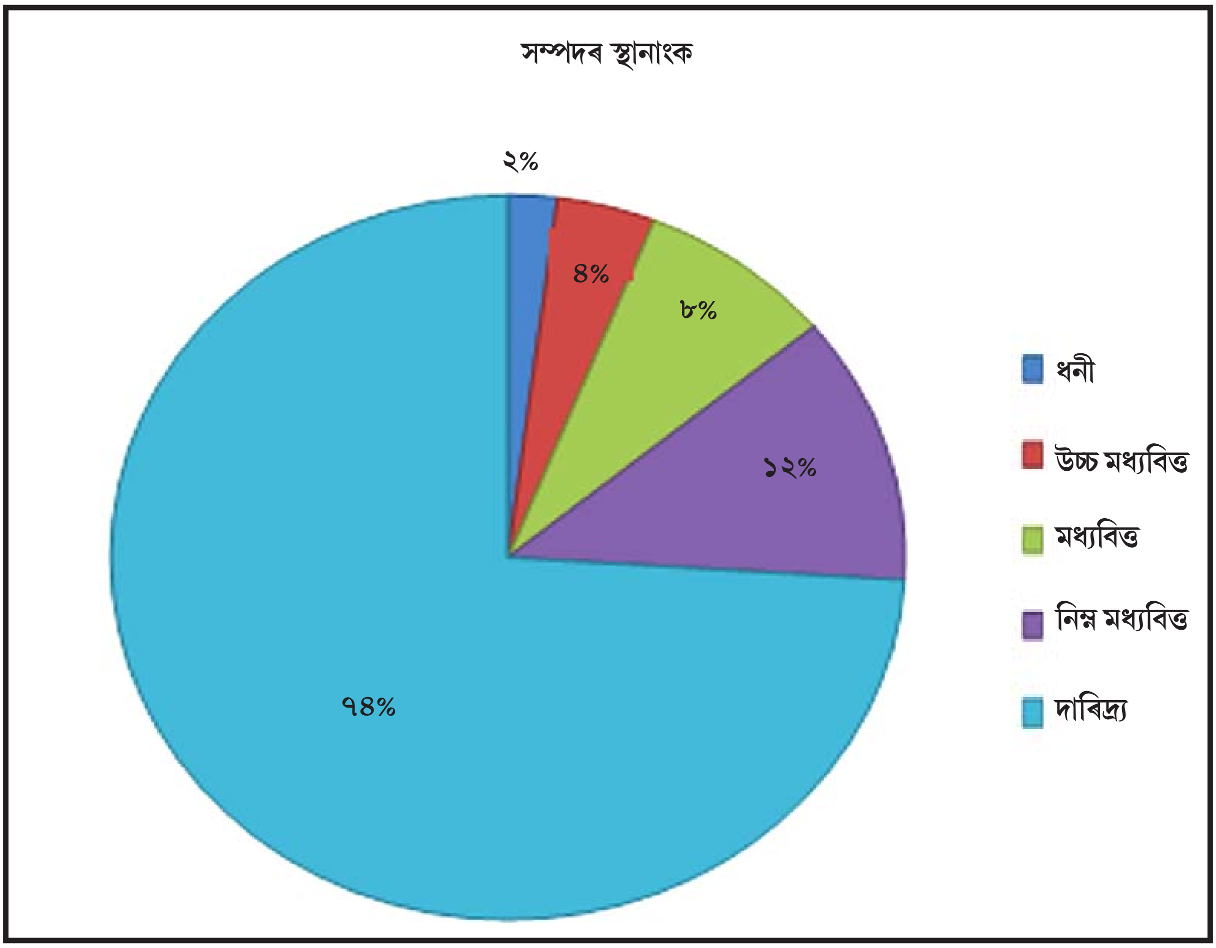

ৰেখা চিত্ৰ ৩.১তঃ সম্পদৰ স্থানাংক

৩.৩। সময়-কাল সমীক্ষা

সুদীৰ্ঘ কাল ধৰি সংঘটিত ঐতিহাসিক ঘটনা তথা অতীতৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনাবোৰ সম্পৰ্কে জানিবলৈ দলটোৱে সময়কালীন বিশ্লেষণ সম্পন্ন কৰে। দলৰ সদস্যসকলে স্থানীয় ঘটনাবোৰ সম্পৰ্কে গাঁওবুঢ়া, বয়োজ্যেষ্ঠ লোক-তৰুণসকলৰ সৈতেও তেওঁলোকৰ ধাৰণা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰে আৰু পৰিস্থিতিক তেওঁলোকে কিদৰে মোকাবিলা কৰিছিল, তেওঁলোকৰ জীৱনত আৰু গাঁওখনৰ উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত সেইবোৰ ঘটনাৰ কি প্ৰভাৱ পৰিছিল সেই সম্পৰ্কেও জানিব বিচাৰে।

৩.৪। জীৱিকা কাৰ্যৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰায়ন

স্থানীয় লোকসকলে প্ৰস্তুত কৰা ঋতুভিত্তিক পঞ্জিকা সম্প্ৰদায়ৰ ভিতৰৰ ঋতুকালীন প্ৰৱণতাসমূহ সম্পৰ্কে তথ্য সংগ্ৰহ আৰু নিৰ্দিষ্ট হেঁচা আৰু দুৰ্বলতাবিলাকৰ সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এক অত্যন্ত উপযোগী উপায়। গ্ৰুপ আলোচনাৰ সময়ত (সংগৃহীত তথ্যবোৰ অনুসন্ধান কৰাৰ বাবে আলোচনা) প্ৰায়েই মাটিৰ ওপৰত ঋতুভিত্তিক কৃষি পঞ্জিকা অংকন কৰা হয় আৰু এই পঞ্জিকাৰ মেট্ৰিক্স বা ৰেখাংকনত শিলগুটি অথবা বীজবোৰ শস্যৰ প্ৰতীক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি শস্যৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক দেখুওৱা হয়। আনহাতে, ঋতুভিত্তিক বৃদ্ধি বা হ্ৰাস দেখুৱাবলৈ সাধাৰণ ৰেখাৰেও ৰেখাচিত্ৰ (গ্ৰাফ) অংকন কৰিব পাৰি। সমগ্ৰ বছৰ ধৰি সমগ্ৰ পৰিস্থিতিৰ ওপৰত পলকতে চাবলৈ এখন পঞ্জিকাতে ঋতুভিত্তিক প্ৰকাৰভেদৰ সমগ্ৰ বিষয়ক সামৰি ল'ব পাৰি। এই প্ৰকাৰভেদ বা পৰিৱৰ্তনবোৰ হৈছে বৰষুণ, শস্যৰ পৰ্যায়ক্ৰম, বনুৱাৰ চাহিদা, মজুৰিভিত্তিক নিযুক্তিৰ পৰ্যাপ্ততা, বাহিৰলৈ প্ৰব্ৰজন, মানুহৰ ৰোগত আক্ৰান্ত হোৱাৰ ঘটনা, ব্যয়ৰ পৰ্যায়সমূহ আৰু অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়বিলাক যেনে উৎসৱ আদিকো ইয়াত দেখুৱাব পাৰি।

ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰায়নত ঘাইকৈ শস্য খেতিৰ বিষয়টোক সামৰি লোৱা হয়। ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰত আমি কৃষিজাত, শস্য আৰু খেতি কামৰ তিনিটা সময় যেনে বীজ সিঁচা, শস্য ৰোপণ আৰু শস্য চপোৱাৰ নিয়মবোৰ বিবেচনা কৰাৰ লগতে গোটেই বছৰধৰি বিতং তথ্য সংগ্ৰহ কৰো। ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰায়নৰ জৰিয়তে দেখা গৈছে যে গাঁৱত উৎপাদন কৰা প্ৰধান শস্যবোৰ হৈছে— শালিধান, সৰিয়হ, মৰাপাট, তামোল, আদা আৰু গোমধান, মাটি কঁঠাল, বিলাহী, আলু, জলকীয়া, বন্ধাকবি, ফুলকবি, আম আদি।

৩.৪। -(ক) মাজবাম জে এফ এম ৰি ঋতুভিত্তিক মানচিত্ৰ

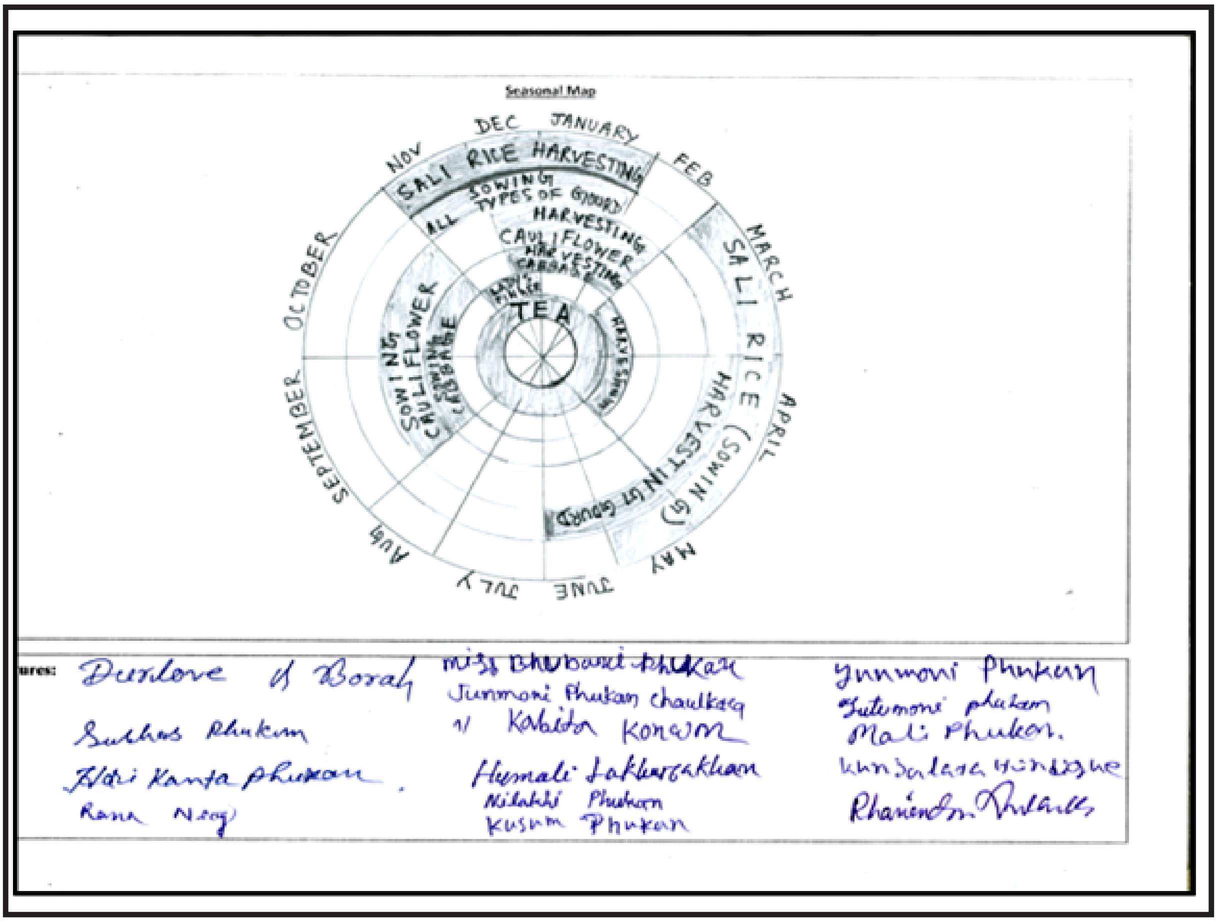

উৎস ঃ পি আৰ এন অনুশীলন

তালিকা- ৩.৪ ঋতুকালীন শস্যৰ ধৰণ

কৃষিজাত শস্য	কাম-কাজৰ সময়			
		বীজসিঁচা	**শস্য চপোৱা**	**সংগ্ৰহ**
	শালি	মে-জুন	জুলাই-আগষ্ট	অক্টো-নৱে
	তামোল	মে’-জুন	জানু-ফেব্ৰু	জুলাই-ডিচেম্বৰ
	সৰিয়হ	অক্টো-নৱে	অক্টো-নৱে	জানু-ফেব্ৰু
	গোমধান	এপ্ৰিল	—	আগষ্ট-ছেপ্টে
	মৰাপাট	এপ্ৰিল-মে’	অক্টো-ডিচে	জুন-ছেপ্টে
কৃষি বহিৰ্ভূত	আদা	এপ্ৰিল		জুলাই
	ৰেচম	গোটেই বছৰজুৰি পালন		
	বয়ন			
	পশুপালন			
	দৈনিক মজুৰী শ্ৰম			
	দোকানী ৰাজমিস্ত্ৰী			
	চিলাই কাম			

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষা প্ৰতিবেদন

জ্ঞাত তথ্য ঃ

* অক্টোবৰৰ পৰা মাৰ্চ মাহলৈকে পানীৰ যোগান পৰ্যাপ্ত নহয়। ফলত সেই সময়ছোৱাত উৎপাদনশীলতা হ্ৰাস পায়।

৩.৫। ভেন ডায়েগ্ৰাম

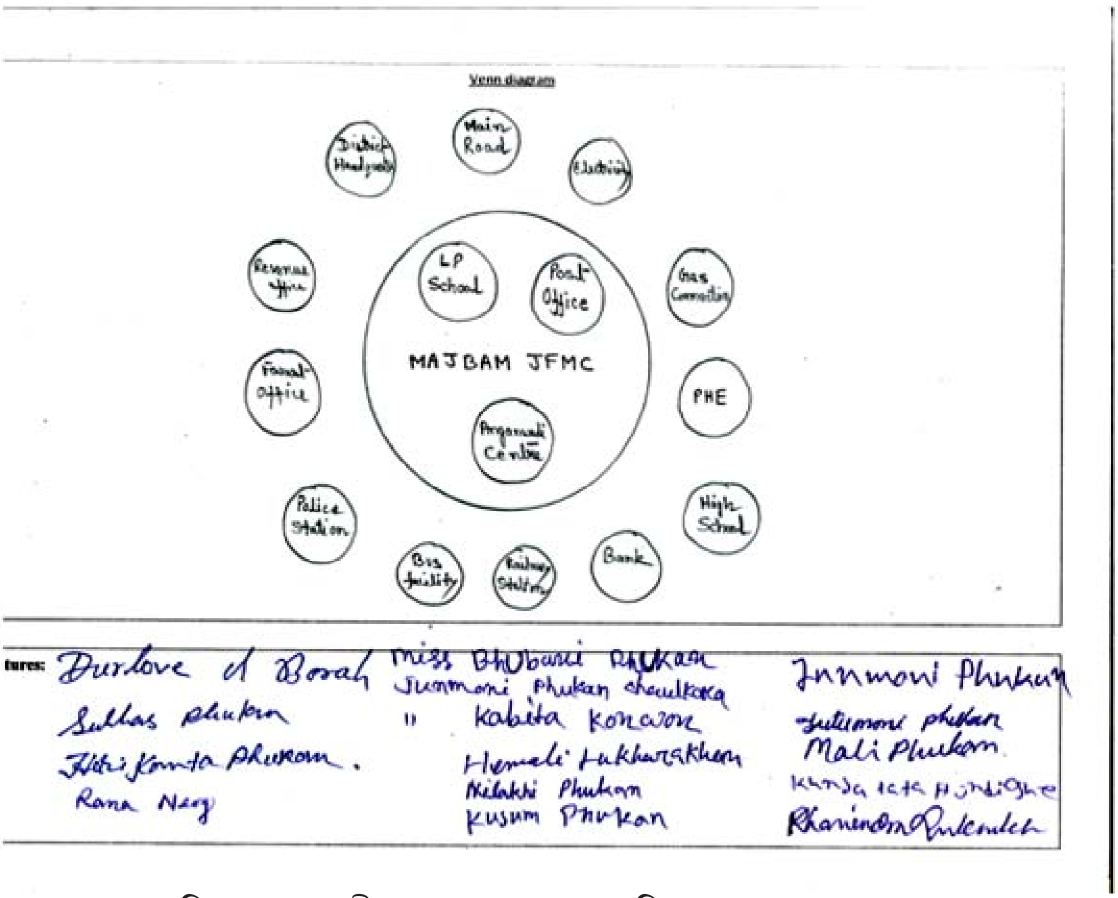

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ অনুশীলন আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংকন

৩.৬। চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম

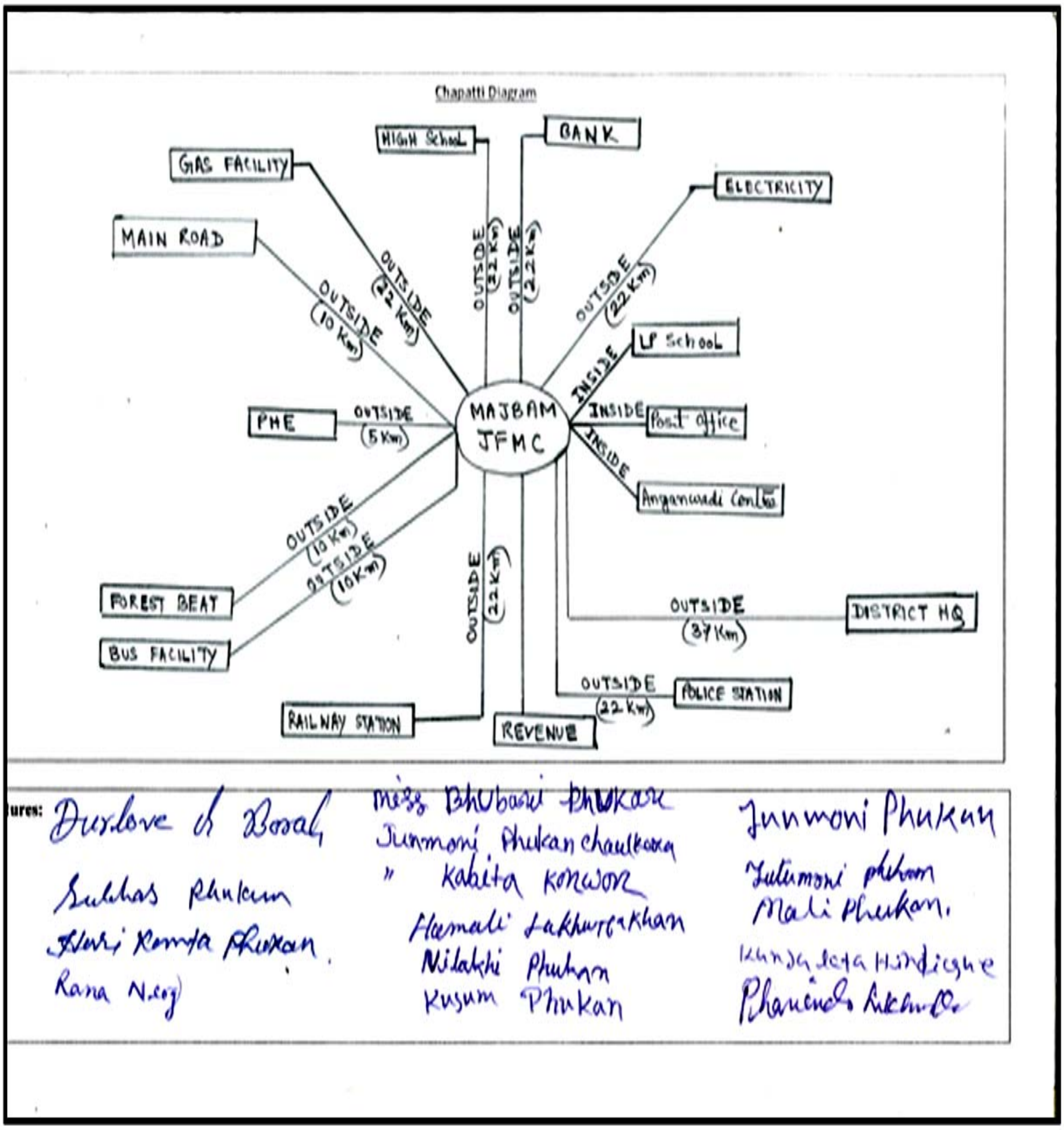

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ অনুশীলন আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংকন

৩.৭। অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক— ই পি এ আৰু জীৱিকা

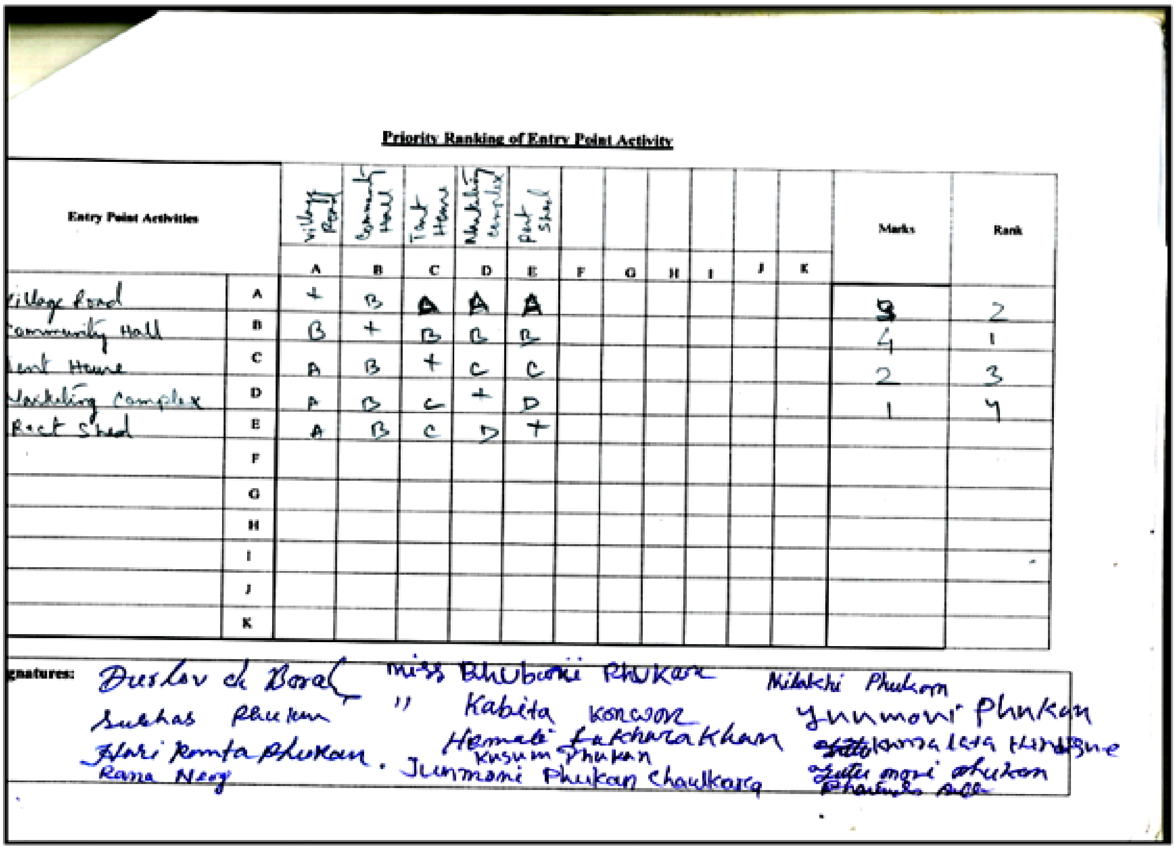

Priority Ranking of Entry Point Activity

Entry Point Activities		A (Village Road)	B (Community Hall)	C (Tent House)	D (Marketing complex)	E (Rest Shed)	F	G	H	I	J	K	Marks	Rank
Village Road	A	+	B	A	A	A							3	2
Community Hall	B	B	+	B	B	B							4	1
Tent House	C	A	B	+	C	C							2	3
Marketing complex	D	A	B	C	+	D							1	4
Rest Shed	E	A	B	C	D	+								
	F													
	G													
	H													
	I													
	J													
	K													

Signatures: Durlav Ch Boral, Miss Bhubani Phukan, Nilakhi Phukan, Subhas Phukan, " Kabita Konwar, Junmoni Phukan, Hari Kanta Phukan, Hemanta Lakharakhan, Kusum Phukan, Kamala Lata Hingsue, Rana Neog, Junmoni Phukan Chaulkara, Jutimoni Phukan

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক

৩.৮। অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক— জীৱিকা

Priority Ranking of Livelihood Activities

Livelihood Activities		Agriculture	Weaving & Handloom	Heavy Metal	Bamboo Product						Marks	Rank
		A	B	C	D	E	F	G	H	I		
Agriculture	A	X	B	A	A						2	2
Weaving	B	B	X	B	B						3	1
Heavy Metal	C	A	B	X	D						1	4
Bamboo Pro	D	D	B	C	X						1*	3
	E											
	F											
	G											
	H											
	I											

ures:

Dreslove S Borel
Subhas Phukan
Hori Kanta Phukan.
Rana Nag

Miss [illegible] Phukan
Junmoni Phukan Chaulkova
Kabita Karwar
Hemali Lakhurakhan
Nilakhi Phukan
Kusum Phukan

Junmoni Phukan
Jutumoni Phukan
Mali Phukan
[illegible]
Pharindra [illegible]

পৰিশিষ্ট ৪

আলোকচিত্ৰ ঃ ১

সজাগতা কৰ্মসূচীৰ সময়ত

আলোকচিত্ৰ ঃ ২

পি আৰ এ কাম-কাজ

পৰিশিষ্ট ৫

জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ নামৰ তালিকা

উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ নথি

পৰিশিষ্ট ৬ (নথি ১)

তালিকা-১ ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

ক্ৰমিক নং	জেএফএমচি /গাঁও	গঠনৰ তাৰিখ	কাৰ্যকৰী সদস্যৰ সংখ্যা	সভাপতিৰ নাম	সদস্য সচিবৰ নাম	গাঁও উন্নয়ন নিধিৰ ধন	প্ৰতি পৰিয়াল বা ব্যক্তিৰ বৰঙণি	সামাজিক বেৰ হয়/নহয়	লক্ষ্য প্ৰাপ্তি সম্পৰ্কে মন্তব্য	শ্ৰেণী নিৰ্ধাৰণ আৰু আৰ এফ অ'ৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ সফলতাৰ % হাৰ
১	মাজবাম	২০০৩ -২০০৪	১১	ফণীধৰ লৌখাসাৰ	ধৰ্মেশ্বৰ কুতুম	-	—	-	—	

তালিকা-২ ঃ জে এফ এম চিৰ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

তালিকা-২ ঃ প্ৰকল্প গাঁওসমূহৰ জনসংখ্যাৰ অৱস্থা

গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	অ'বিচি আৰু অনুসূচিত জনজাতি			লিংগানুপাত (প্ৰতি পুৰুষৰ বিপৰীতে)	পৰিয়ালৰ গড় আকাৰ
		পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ		
মাজবাম	৮৬	৩৮৯	১৮৬	২০৩	১৯০১	৪.৫২
মুঠ	৮৬	৩৮৯	১৮৬	২০৩	১৯০১	৪.৫২

তালিকা- ৩ ঃ জে এফ এম চিৰ বয়সৰ তথ্য

বয়স শ্ৰেণী	< ৫ বছৰ	৫-১৮ বছৰ	১৮-৪৫ বছৰ	৪৫-৬০ বছৰ	> ৬০ বছৰ	মুঠ
পুৰুষ	১৫	৫০	৯৪	১৮	৯	১৮৬
মহিলা	২১	৫৫	১০২	২০	৫	২০৩
মুঠ	**৩৬**	**১০৫**	**১৯৬**	**৩৮**	**১৪**	**৩৮৯**

তালিকা- ৪ ঃ ভূমি ধাৰণৰ ভিত্তিত গাঁৱৰ কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী বিভাগ

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	ভূমি ধাৰণ অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণী বিভাগ				
		ধনী কৃষক > ১০ হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টৰ	উপান্ত কৃষক < ২ হেক্টৰ	ভূমিহীন পৰিয়াল	মুঠ
১		-	-	২২	৬৪	৮৬

তালিকা- ৫ ঃ জে এফ এম চিৰ পশুধনৰ সংখ্যা

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	গাঁও ভিত্তিক পশুধনৰ সংখ্যা								
		গৰু	ম'হ	ছাগলী	ভেড়া	বলধ	উট	গাহৰি	হাঁহ-কুকুৰা	মুঠ
১			৬০	৪৩০	-	-	-	২৮৫	৪৮০	

তালিকা- ৬ ঃ জে এফ এম চিৰ আন্তঃগাঁথনি

ক্ৰমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি	যদি অন্য ঠাইত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
১	প্ৰধান পথ	খোৱাদুলীয়া-ডিমৌ	১০ কিঃমিঃ
২	বিদ্যুৎ	মৰাণ	২২ কিঃ মিঃ
৩	গেছ সংযোগ	মৰাণ	২২ কিঃমিঃ
৪	পৰিবহণ	-	-
৫	পি এচই	তিনঠেঙিয়া	৫ কিঃমিঃ
৬	নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	গাঁৱৰ ভিতৰত	-
৭	উচ্চ বিদ্যালয়	মৰাণ	২২ কিঃমিঃ
৮	বেংক	মৰাণ	২২ কিঃমিঃ
৯	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	গাঁৱৰ ভিতৰত	-
১০	ভিচিডিচি	-	-
১১	ৰাজহ কাৰ্যালয়	মৰাণ	২২ কিঃমিঃ
১২	আৰক্ষী থানা	মৰাণ	২২ কিঃমিঃ
১৩	বন বিভাগৰ কাৰ্যালয় (লাট)	খোৱাং	১০ কিঃমিঃ
১৪	ডাকঘৰ	গাঁৱৰ ভিতৰত	-
১৫	বাছ সেৱা	খোৱাং	১০ কিঃমিঃ
১৬	ৰেল ষ্টেচন	মৰাণ হাট	২২ কিঃমিঃ
১৭	জিলা সদৰ	ডিব্ৰুগড়	৩৭ কিঃমিঃ

তালিকা- ৭ ঃ জে এফ এম চিৰ কৃষিজাত শস্য

	বৰ্ষা নিৰ্ভৰ		জলসিঞ্চন	
	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত
খাৰিফ	শালি ধান	২৯	-	-
ৰবি			-	-
			-	-
অন্যান্য	পাচলি	২০	-	-

তালিকা- ৮ ঃ জে এফ এম চিৰ শস্য উৎপাদন বিৰৰণ

তালিকা- ৮ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ শস্য উৎপাদন বিৰৰণ

শস্যৰ প্ৰকাৰ	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইণ্টল	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (প্ৰতি হেক্টৰ/কুইণ্টল) আনুমানিক	শস্যৰ অন্তৰ্গত এলেকা (হেক্টৰ) আনুমানিক
ধান	৪৩৫	২২	১৫	২৯
পাচলি	৬	৭৫	০.৩	১০

তালিকা- ৯ ঃ জে এফ এম চিৰ পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

তালিকা- ৯ ঃ মাজবাম জে এফ এম চিৰ পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	-	পৰ্যাপ্ততা	-
গছৰ পৰা খাদ্য	-	-	-
ঘাঁহ	-	-	পৰ্যাপ্ততা
সেউজীয়া খাদ্য	-	-	পৰ্যাপ্ততা
বনাঞ্চলত চাৰণ	-	-	পৰ্যাপ্ততা

তালিকা- ১০ ঃ গাঁৱৰ পৰা বজাৰৰ অৱস্থিতি

তালিকা- ১০ ঃ গাঁৱৰ পৰা বজাৰৰ অৱস্থিতি

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থিতি	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল	গাঁৱৰ ভিতৰত	-
সাপ্তাহিক বজাৰ		৭ কিলোমিটাৰ
প্ৰধান বজাৰ	মৰাণ	৩০৭ কিঃ মিঃ
বন নিগম বিক্ৰী বিভাগ	নাই	-
তেঞ্জু পাট্টা পি এইচ এ ডি	নাই	-
মাছ বজাৰ	মৰাণ	৩০ কিঃ মিঃ
ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	নাই	-
বন নিগম ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	নাই	-

তালিকা- ১১ ঃ জলসম্পদ ব্যৱস্থা

তালিকা ঃ ১১ গাঁৱৰ জলসম্পদ ব্যৱস্থাৰ তথ্য

পানীৰ উৎস	নম্বৰ	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা	ব্যৱহাৰ
প্ৰতিৰোধ বান্ধ	-	ঋতুকালীন	জলসিঞ্চন, পশুপালন
আৰ্দ্ৰভূমি	-	ঋতুকালীন	জলসিঞ্চন, পশুপালন
টিউবৱেল	৮৬	পৰ্যাপ্ত	খোৱাৰ বাবে
নদী	১	ঋতুকালীন	সকলো ধৰণৰ ব্যৱহাৰ
ৰাজহুৱা কুঁৱা	-	-	-

তালিকা- ১২ ঃ শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

তালিকা- ১২ ঃ জে এফ এম ৰি শক্তিৰ ব্যৱহাৰ দেখুওৱা হৈছে

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	৭৫	১২	বনাঞ্চল	মুখ্য
কেৰাচিনৰ ষ্টোভ	নাই	-	-	গৌণ
গোবৰ-জৈৱ গৈছ	নাই	-	-	-
ৰন্ধন গেছ	১১	৬ মাহ	এজেন্সি	মুখ্য

তালিকা- ১৩ (ক) ঃ শিক্ষাগত অৱস্থা

ক্ৰমিক নং	শ্ৰেণী	শতাংশ
১	মধ্য ইংৰাজীলৈকে	২০ শতাংশ
২	অষ্টম শ্ৰেণীৰ পৰা নৱম শ্ৰেণীলৈকে	১৫ শতাংশ
৩	নৱম শ্ৰেণীৰ পৰা দ্বাদশ শ্ৰেণীলৈকে	১২ শতাংশ
৪	স্নাতক	৪ শতাংশ
৫	অন্যান্য	৪৪ শতাংশ
৬	নিৰক্ষৰ	৫ শতাংশ

নথি-২ ঃ জীৱিকাৰ সুযোগৰ বিশ্লেষণ

তালিকা-১৪ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

তালিকা ঃ ১৪- কৃষি আৰু উদ্যান শস্য অৱস্থা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

বাধা-বিপত্তি	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন	▪ পৰম্পৰাগত কৃষি পদ্ধতি। ▪ বছৰত কেৱল এটা শস্য (ধান) উৎপাদন কৰা হয়। ▪ সাৰ, কীটনাশক, পতংগ নাশক দৰৱ আদিৰ ব্যৱহাৰ অতি নগণ্য। ▪ কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি, যেনে পাৱাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ। অধিক উৎপাদনশীল বীজ ব্যৱহাৰ নকৰা।	▪ যথোপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিতভাৱে কীটনাশক দৰৱৰ ব্যৱহাৰ ▪ নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগ। ▪ সুগঠিত প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী। গাঁওবাসীসকল উত্তৰাধিকাৰ সূত্ৰে কৃষি কাৰ্যৰ দক্ষতা লাভ কৰিছে। কিন্তু এই দক্ষতাক উন্নত কৰাটো এতিয়া সময়ৰ দাবী।	▪ ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ। ▪ কৃষি সম্পৰ্কীয় দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী। ▪ কীটনাশক, পতংগ নাশক দৰৱ ব্যৱহাৰ আৰু সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্য খেতিৰ প্ৰশিক্ষণ
ভঁৰাল আৰু উৎপাদন	▪ সমূহীয়া গুদাম বা ভঁৰাল ঘৰৰ অভাৱ। ▪ পৰ্যাপ্ত বিদ্যুৎ যোগান নথকা কাৰণে হিমঘৰ (ক'ল্ডষ্ট'ৰেজ) ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।	▪ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাল ধৰি সংৰক্ষিত ৰখাৰ সহায়ক। ▪ তেওঁলোকে উৎপাদিত সামগ্ৰী সংৰক্ষণ কৰি ৰাখিব পাৰে আৰু যেতিয়া চাহিদা ব্যাপকভাৱে বাঢ়ি যায় তেতিয়া বিক্ৰী কৰিব পাৰে।	▪ পেকেজিং। ▪ পৰিবহণ আৰু বিতৰণ।
বিপণন	▪ উৎপাদিত সামগ্ৰী কঢ়িয়াই লৈ যাবলৈ পৰিবহণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ▪ বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া যোগাযোগ কম আৰু মধ্যভোগীৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰতা। ▪ বিপণন কলা-কৌশল সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ, বিক্ৰীৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা।	▪ অবাধ পৰিবহণ ব্যৱস্থাই কৃষকসকলক তেওঁলোকৰ নিকটৱৰ্তী বজাৰলৈ লৈ যোৱাত সহায় কৰিব। ▪ মধ্যভোগীক আঁতৰাই বজাৰ মূল্য সৰ্বোচ্চ হাৰত বৃদ্ধি কৰা। ▪ বৰ্তমান বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৰ্তমান মূল্যৰ বিষয়ে অধিক জ্ঞান। ▪ তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী ৰাজ্যৰ বাহিৰতো বিক্ৰী কৰিব পাৰে, কাৰণ জে এফ এম চি অসম-পশ্চিমবংগ সীমাত অৱস্থিত আৰু ভূটান সীমান্তও অধিক দূৰত নহয়।	▪ ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ বৈঠক।

তালিকা- ১৫ ঃ পশুধন

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	▪ প্ৰযোজ্য নহয়		
পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	▪ শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। ▪ গছ-গছনিৰ পৰা পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ কেৱল ৩-৬ মাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। গোটেই বছৰ ধৰি সেউজ পশুখাদ্যও পৰ্যাপ্ত নহয়।	▪ পশু প্ৰজনন-পালনৰ জৰিয়তে অধিকতৰ উপাৰ্জন ▪ গাঁওবাসীয়ে যদি পৰ্যাপ্ত পশু খাদ্য সংগ্ৰহ কৰিব পাৰে তেতিয়া হ'লে পশুপালন-প্ৰজননত তেওঁলোকে জীৱিকাৰ বিকল্প উপায় বাচি ল'ব পাৰে।	অধিক উৎপাদনশীল
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	▪ পশু চিকিৎসাৰ কোনো কেন্দ্ৰ নাই। ▪ যথোপযুক্তভাৱে পশু পালন-প্ৰজনন সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ।	▪ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ ▪ গৃহপালিত পশুৰ জীৱনকাল (আয়ুস) বৃদ্ধি। ▪ এই ব্যৱস্থাই গাঁওবাসীক সজাগ হ'বলৈ সহায় কৰিব আৰু পশুপালন, প্ৰজননত উৎসাহিত কৰিব।	পশু চিকিৎসা বিভাগৰ সৈতে সংযোগ
গাখীৰ উৎপাদন	▪ পশু খাদ্যৰ অপৰ্যাপ্ততা ▪ গাখীৰ উৎপাদনৰ বৃদ্ধিৰ বাবে পশুপালন সম্পৰ্কীয় বৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ অভাৱ	▪ গাখীৰ উৎপাদন সম্পৰ্কীয় প্ৰশিক্ষণে গাখীৰ উৎপাদন বৃদ্ধিত সহায় কৰিব পাৰে ▪ 'মিল্ক বুষ্টাৰ, মিল্ক প্লাছ আদিৰ দৰে পৰ্যাপ্ত বিকল্প ব্যৱস্থাৰে এলেকাটোত গাখীৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰাৰ সহায় কৰিব পাৰে।	অধিক উৎপাদনশীল পশুপালন
গাখীৰৰ বজাৰ	▪ গাখীৰৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া সংযোগ কম ▪ গাখীৰৰ পৰা উৎপাদিত বিভিন্ন প্ৰকাৰ সামগ্ৰীৰ বজাৰত থকা চাহিদা সম্পৰ্কে সজাগ নহয়।	▪ বজাৰত গাখীৰৰ বিপুল চাহিদা আৰু কোকৰাঝাৰ জিলাসদৰ আৰু পশ্চিমবংগ ৰাজ্য জে এফ এম চিৰ পৰা অধিক দূৰত।	

তালিকা- ১৬ ঃ ঋণৰ সুবিধা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
ঋণগ্ৰস্ততা	▪ সংগঠিত ঋণৰ উৎসলৈ যোৱাৰ সুবিধা নাই	▪ নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন	বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিৰ উদ্যোগ
সুদৰ হাৰ	▪ বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুদ ধাৰ্য।	▪ ৰাজসাহায্যমূলক ঋণৰ ব্যৱস্থা	
ঋণৰ পৰ্যাপ্ততা	▪ ঋণ দিয়াৰ দায়িত্ব ল'বলৈ ভয় ▪ নথি-পত্ৰ সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ	▪ উদ্যমিতা প্ৰকল্প আৰম্ভ কৰা	
নগদ ঋণ	▪ বন্ধকত ৰখা সম্পত্তিৰ উপযুক্ত নথি-পত্ৰৰ অভাৱ	▪ নথি-পত্ৰ সম্পৰ্কে এলেকাত যথোপযুক্ত সজাগতাৰ অভাৱ	

Divisional Forest Officer
Dibrugarh Division